

**BULLETIN
SLOVENSKEJ
ASOCIÁCIE
KNIŽNÍC**

ROČNÍK 15

ČÍSLO 1

BRATISLAVA 2007

Bulletin Slovenskej asociácie knižníc

Ročník 15

Číslo 1/2007

Vydáva Slovenská asociácia knižníc (sekretariát: Univerzitná knižnica v Bratislave, Michalská 1, 814 17 Bratislava) ● Zodpovedná redaktorka Klára Kernerová ● Výkonná redaktorka Kamila Fircáková (tel.: 02/59804 157, e-mail: kamilka.fircakova@ulib.sk) ● Členky redakčnej rady: Zuzana Babicová, Ľudmila Čelková, Benjamína Jakubáčová, Eleonóra Janšová, Valéria Závadská ● Vychádza 4x ročne ● Registračné číslo 2512/2001 ● ISSN 1335-7905 ● Tlač CVTI SR ● www.sakba.sk

OBSAH

<i>Daniela Gondová</i> : Pätnásť rokov Slovenskej asociácie knižníc	3
---	---

ČLÁNKY

<i>Anna Valková</i> : Miesto darovaných dokumentov v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove	5
<i>Olga Doktorová</i> : Zahraničná spolupráca pri získavaní literatúry	7
<i>Nataša Beláčiková</i> : Dary v knižničnom fonde Univerzitnej knižnice v Bratislave	9
<i>Danica Zendulková</i> : Propagácia vedy na Slovensku	10

Zo života nečlenských knižníc

<i>Jana Galbavá</i> : Knižnica Slovenského národného strediska pre ľudské práva	16
--	----

INFORMÁCIE

-dr-: O čom rokovala správna rada SAK	19
<i>Daniela Gondová</i> : SAKAČIK 2006	19
Z valného zhromaždenia Slovenskej asociácie knižníc (Martin 20. 3. 2007)	20
• <i>Daniela Gondová</i> : Správa o činnosti správnej rady SAK od posledného valného zhromaždenia	20
• Plán práce a aktivít na rok 2007	24
• Uznesenia z valného zhromaždenia	25
<i>Štefan Kolivoško</i> : Komunikácia – chlieb náš každodenný	26
<i>Dagmar Nováková</i> : Vitajte v našom svete	27
<i>Beáta Bellérová</i> : Informačná gramotnosť a vzdelávacie aktivity akademických knižníc II	28
<i>Rozália Cenigová</i> : 2. ročník Súťaže o najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice k Medzinárodnému dňu detských knižníc	29
<i>Daniela Gondová</i> : Seminár Projekt KIS3G – Prezentácia doterajších výsledkov a prezentácia participujúcich knižníc	33
<i>Zuzana Babicová</i> : Universitas Cassoviensis a knižnica	34

Zaujalo nás...

Ján Kurák: „Pokoj je dar i úloha“ 35

PREČÍTALI SME ZA VÁS

-jk-: Máme nový autorský zákon 38

JUBILANTI

PhDr. Štefánia Petercová 40

Pätnäät' rokov Slovenskej asociácie knižnic'

Slovenská asociácia knižnic osláví v roku 2007 už (alebo len?) pätnäät' rokov od svojho vzniku. Máme výhodu (alebo azda nevýhodu?), že by sme 15-ku teoreticky (aj prakticky) mohli oslavovať až dva roky.

Prečo? Pretože nevieme, ktorý z nižšie uvedených dátumov je ten najdôležitejší a ktorý je tým správnym a oficiálnym „dátumom narodenia“ asociácie: je to 3. september 1992, 9. október 1992, 3. december 1992, 24. február 1993, 22. apríl 1993?

Prečo 3. september 1992?

3. septembra 1992 sa stretli riaditelia troch najväčších vedeckých knižnic – Miroslav Bielik, riaditeľ Matice slovenskej-Slovenskej národnej knižnice, Emil Vontorčík, riaditeľ Univerzitnej knižnice v Bratislave a Ján Kurák, riaditeľ Slovenskej technickej knižnice' a podpísali zakladateľskú zmluvu záujmového združenia s názvom Slovenská asociácia knižnic.

Prečo 9. október 1992?

9. októbra 1992 Okresný úrad Bratislava rozhodol o zápise Slovenskej asociácie knižnic do registra záujmových združení právnických osôb.

Prečo 3. december 1992?

3. decembra 1992 sa konalo ustanovujúce valné zhromaždenie asociácie za účasti prvých členov (21 knižnic), bol zvolený prvý predseda asociácie Ing. Ján Kurák a schválené základné dokumenty – stanovy, zásady kontrolnej a revíznej činnosti, rokovací poriadok.

Prečo 24. február 1993?

24. februára 1993 bolo právnenmu subjektu pod názvom Slovenská asociácia knižnic pridelené identifikačné číslo organizácie.

Prečo 22. apríl 1993?

22. apríla 1993 bol vo Všeobecnej úverovej banke založený účet asociácie.

Každý z týchto dátumov má svoj význam. Každý z týchto dátumov a s ním spojená aktivita posúvala asociáciu ďalej a vytvárala podmienky, aby sa činnosť asociácie mohla naplno rozvinúť. V histórii asociácie sa určite nájde ešte zopár ďalších dátumov, pri ktorých sa pristavíme a zaspomínáme.

Všetky tieto významné i menej významné dátumy si chceme počas roka 2007 pripomenúť. Máme zámer podrobnejšie sa „pozrieť“ a zmapovať uplynulých pätnäät' rokov. Zaujímajú nás aj názory našich súčasných i bývalých kolegov na činnosť asociácie: bývalých predsedov – už spomínaného Ing. Jána Kuráka a PhDr. Márie Kadnárovej, členov správnej rady, kontrolnej a revíznej komisie.

Bilancovaniu činnosti Slovenskej asociácie knižnic a hlavným trendom ďalšieho smerovania sa budeme venovať aj na medzinárodnom odbornom seminári Elektronické služby v znalostnej spoločnosti, ktorý asociácia pripravuje v spolupráci

s ďalšou jubilatkou – s 55-ročnou Slovenskou lesníckou a drevárskou knižnicou vo Zvolene.

Zaželajme si spoločne, aby pätnásty rok činnosti asociácie, a teda rok 2007, bol významný nielen naším malým jubileom, ale napr. aj tým, že vláda Slovenskej republiky v tomto roku schváli Stratégiu rozvoja slovenského knihovníctva do roku 2013, že sa dokončí niekoľko rokov rozostavaná budova Centra vedecko-technických informácií SR, že sa začne stavať účelová budova pre Štátnu vedeckú knižnicu v Prešove, bude pokračovať stavba budovy Univerzitnej knižnice Technickej univerzity v Košiciach, zrealizujú sa všetky zámery knižníc, naplánované a financované v rámci štrukturálnych fondov EÚ, grantového systému Ministerstva kultúry SR, resp. Ministerstva školstva SR...

¹ Uvádzame oficiálne názvy knižníc platné v roku 1992.

PhDr. Daniela Gondová, predsedníčka SAK

Miesto darovaných dokumentov v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove

Anna Valková, Štátna vedecká knižnica v Prešove

Akvizícia knižničných dokumentov je jednou z najdôležitejších činností knižníc. Od kvalitnej akvizície sa odvíjajú výsledky požičovní, študovní, spokojnosť či nespokojnosť používateľov. Dá sa povedať, že skladba knižničného fondu formuje obraz knižnice. Najosvedčenejším, najpraktickejším, pre knižnicu najvhodnejším spôsobom dopĺňovania je kúpa – dá sa plánovať, kontrolovať, umožňuje striktné dodržiavať profiláciu fondu. Dary sú najmenej pravidelným a najmenej ovládateľným akvizičným zdrojom; napriek tomu zohrávali, hlavne v minulosti, významnú úlohu pri vzniku knižníc a rozvoji ich fondov.

Význam darov pri zakladaní knižničného fondu a profilácii knižnice

Predovšetkým v prvých rokoch existencie Štátnej vedeckej knižnice v Prešove, začiatkom 50. rokov 20. storočia, dary tvorili podstatnú časť akvizície. Na ich základe sa začal budovať knižničný fond. Darované dokumenty tohto obdobia by sme mohli rozdeliť do troch základných skupín:

1. Darované pozostalosti významných osobností z regiónu, ale aj z iných častí Slovenska, ktoré svoje súkromné knižnice budovali cieľavedome, výberovo, kvalitatívne na vysokej odbornej úrovni. Takáto pozostalosť je pre každú knižnicu obrovským obohatením. Hneď v prvom roku existencie knižnica získala do daru časť pozostalosti Jána Zamoyského, posledného majiteľa kúpeľov Vyšné Ružbachy a hradu Stará Ľubovňa. Zbierka obsahovala 500 zv. kníh z histórie, geografie, umeleckej literatúry a i., vydaných prevažne v 19. storočí vo francúzštine, španielčine, nemčine a maďarčine. Neskôr bol fond knižnice významne posilnený darom z pozostalosti Alojza Tichého a Jozefa Repčáka.

2. Dary z inštitúcií, organizácií, spolkov. Kvantitatívne boli silné, no nie vždy možno hovoriť aj o ich vysokej kvalitatívnej hodnote. V r. 1952 bol knižnici darovaný celý fond Maďarského gymnázia v Prešove, čo predstavuje okolo 4600 k. j. Boli to hlavne učebnice, ale aj monografie, krásna literatúra a časopisy, prevažne v maďarčine, nemčine, francúzštine. Ďalšie dary, ktoré obohatili fondy Štátnej vedeckej knižnice v Prešove hlavne pedagogickou literatúrou, boli z Pedagogického gymnázia v Prešove a Slovenského štátneho gymnázia v Prešove. Spolu obsahovali vyše tisíc zv. kvalitných titulov z oblasti filozofie, pedagogiky, psychológie, umeleckej literatúry, histórie a i. Podobnú skladbu mali dary zo Štátnej pedagogickej knižnice v Prahe (asi 200 k. j.), Univerzitnej knižnice v Olomouci (asi 900 k. j.), Štátnej vedeckej knižnice v Hradci Králové (asi 300 k. j.).

Ústredný výbor Zväzu československo-sovietskeho priateľstva v Prahe daroval

Štátnej vedeckej knižnici v Prešove knižný dar okolo 750 exemplárov ruských titulov rôzneho zamerania (od beletrie cez náučnú literatúru z rôznych oblastí až po propagandistickú literatúru typu „So Sovietskym zväzom za mier a socializmus“). Podobného zamerania bol aj dar Kultúrneho zväzu ukrajinských pracujúcich (Kultúrnyj sojuz ukrajinskych trudjaščych – KSUT), ktorý obsahoval takmer 6 tis. k. j. Úplne odlišného zamerania bol dar Bohosloveckej fakulty (Bohosloveckého seminára) v Prešove, ktorý obsahoval okolo 700 kníh nielen s náboženskou tematikou, ale zastúpená tam bola aj filozofia, psychológia, história, umelecká literatúra ... Sú to dokumenty vydané prevažne v 19. stor. v maďarskom a nemeckom jazyku. Knižný dar zo Slovanskej knižnice (Slovanská knihovna) v Prahe, viac ako 500 zv., posilnil profiláciu Štátnej vedeckej knižnice na slavistiku, zvlášť na ukrajinistiku.

3. Spontánne dary jednotlivcov, to sú dary prevažne od obyvateľov Prešova, rozsahom pomerne malé a obsahovo veľmi rozmanité. Spomeniem napr. darcov Lazorika (ukrajinská literatúra), Valdmana (česká literatúra), Dubaja (rôzne), Bojarského z Lemešian (právo) a mnoho iných. Tieto spontánne dary nie vždy splňali hlavné kritérium, t. j. profiláciu knižnice, no napriek tomu boli do fondu zaradené a sú akceptované dodnes.

Dar ako jedna z foriem akvizície v súčasnosti

Aj v súčasnosti knižnica využíva túto formu akvizície, ale význam darov už nie je taký, ako bol v začiatkoch budovania knižnice. Kým v minulosti boli dary základnou stavebnou jednotkou, dnes sú iba doplnkom akvizície, príjemným obohatením fondu titulmi, ku ktorým by sa knižnica v minulosti vo väčšine prípadov nedostala. Pri tejto forme akvizície platia tie isté zásady dopĺňovania ako pri kúpe dokumentov. Prvoradá je profilácia a používateľské zázemie knižnice. Dary v súčasnosti môžeme rozdeliť do dvoch základných skupín:

1. Cielené dary, pri ktorých darca daruje svoje knihy s konkrétnym zámerom. Sú to dary od inštitúcií, ústavov, ale aj jednotlivcov, ktorí hlavne po otvorení slovanskej študovne v r. 2006 darovali knižnici unikátne tituly zo svojich zbierok s účelom kvalitatívne aj kvantitatívne posilniť zbierky tejto študovne. Medzi takéto patria dary už spomínanej Slovanskej knihovny v Prahe, ktorá zo svojich duplicit darovala knižnici zbierku slavík. Ďalej to bol veľký dar slavistickej literatúry z katedry slavistiky na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove.

Významnou mierou sa na budovaní fondu slovanskej študovne podieľa združenie Rusínska obroda, ktoré vydáva odbornú aj umeleckú literatúru pre Rusínov na Slovensku a každý vydaný titul daruje Štátnej vedeckej knižnici pre potreby slovanskej študovne. Pre fond slovanskej študovne je veľmi významný dar z Carpatho-Rusyn Research Center v Spojených štátoch amerických – v Pensylvánii, osobne od prezidenta Centra Paula Roberta Magocsiho, ktorý v niekoľkých dávkach daroval knižnici vyše 100 titulov z oblastí slavistiky, ukrajinistiky, rusinistiky, ale hlavne svoje vlastné práce o dejinách karpatských Rusínov, vydané v Kanade, USA, prípadne v niektorej z európskych krajín.

Po otvorení slovanskej študovne v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove v r. 2006 darovali jej knižné zbierky významné osobnosti Ukrajincov a Rusínov, žijúce na Slovensku aj v zahraničí. Spomenieme aspoň niektoré, rozsahom väčšie a obsahovo

veľmi významné dary: Dar. PhDr. Kymákovej – výrazne vyprofilovaný fond, obsahujúci tituly z jazykovedy a dejín literatúry; dar p. Krajňáčkovej a PhDr. Andrija Kováča z Košíc – vyprofilované fondy ukrajiník.

2. Spontánne dary, pri ktorých darca chce knižnici darovať svoj knižný fond z niekoľkých dôvodov:

- ukončenie štúdia – daruje študijnú literatúru,
- darca knižnicu získal a nemá o ňu záujem,
- darca budoval svoju knižnicu, ale z priestorových alebo iných osobných dôvodov sa jej chce zbaviť,
- alebo jednoducho má pár titulov, ktoré nepotrebuje a ponúka ich knižnici.

Často sa stáva, že darca má k darovaným dokumentom až osobný vzťah a len ťažko chápe, že pre knižnicu sú z nejakého dôvodu nezaujímavé. Vo väčšine prípadov však ide o dary hodnotných diel, ktoré knižnici darujú jednotlivci z Prešova, ale aj z iných regiónov Slovenska. Darcami sú ľudia, ktorí využívajú služby knižnice, alebo z nejakého dôvodu majú k tejto knižnici kladný vzťah. Sú aj takí, čo pochopili silu online katalógu knižnice pri šírení informácií.

Napriek tomu, že hlavným, najúčinnjším a najcieľavedomejším spôsobom dopĺňovania je nákup, pri ktorom môžeme najdôslednejšie dodržiavať vopred stanovené zásady a kritériá výberu literatúry, aj v dnešnej dobe má svoje významné miesto dar, ktorým nie kvantitatívne, ale kvalitatívne posilíme naše fondy. Aj v dnešnej dobe rozmáhajúcich sa elektronických dokumentov existujú a budú existovať tlačené dokumenty, ktoré sa nikdy nebudú distribuovať cez obchodné firmy a knižnice sú vďačné svojim darcom za to, že tieto dokumenty môžu vlastniť vo svojich fondoch a môžu ich ponúknuť širokej používateľskej verejnosti.

Zahranichná spolupráca pri získavaní literatúry

PhDr. Olga Doktorová, Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici v posledných rokoch aktívne obohacuje svoj knižničný fond zahraničnými dokumentmi získanými darom, výmenou alebo bezodplatným prevodom. Z obsiahlejších prírastkov v minulosti to bola napr. literatúra v anglickom jazyku, získaná z projektu Japan Foundation, alebo prostredníctvom nadácie PRO HELVETIA zo Švajčiarska a Nadácie na podporu ruských kultúrnych centier v zahraničí. Dopĺňovanie knižničného fondu zahraničnou literatúrou sa realizuje aj vďaka tomu, že sa v značnej miere rozšírila spolupráca s novými zahraničnými partnermi. Taktiež sa prehĺbili kontakty so zahraničnými partnerskými knižnicami, ktoré majú už svoju niekoľkoročnú tradíciu. Dlhodobá spolupráca pokračuje s partnerom z Českej republiky – so Študijnou a vedeckou knižnicou (Studijní a vědecká knihovna) v Hradci Králové, so Župnou knižnicou Bálinta Balassiho (Balassi Bálint Megyei Könyvtár) zo Salgótarjánu z Maďarska a s Vojvodskou verejnou knižnicou (Wojewodzka biblioteka publiczna) v Opole v Poľsku. Novšie kontakty, vďaka ktorým sa tiež obohacuje náš knižničný fond najnovšími titulmi zahraničnej literatúry, sú založené na bilaterálnych dohodách

s Národnou parlamentnou knižnicou Ukrajiny v Kyjeve a s Centrálnou univerzálnou vedeckou knižnicou N. A. Nekrasova v Moskve. V rámci dohôd o spolupráci so spomínanými partnermi získavame hodnotnú zahraničnú literatúru, ktorá nachádza využitie hlavne v študovniach a slúži vo veľkej miere pri štúdiu študentom a pedagógom vyučujúcim cudzie jazyky.

Odovzdávanie slovenského knižného daru pre Centrálnu univerzálnu vedeckú knižnicu N. A. Nekrasova v Moskve za účasti manželky prezidenta SR Silvie Gašparovičovej

nej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici Ofgy Laukovej odovzdaný slovenský knižný dar pre používateľov partnerskej moskovskej knižnice. Pri tejto príležitosti sa prezentoval ruský knižný dar, ktorý dostala naša knižnica. Získané zahraničné dokumenty sú nielen knihy, ale aj iné nosiče (CD, DVD), určené na štúdium a získavanie nových informácií.

Stredisko InfoUSA v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici

Z druhej strany, aj naša knižnica v rámci dohôd obohacuje slovenskú literatúrou knižničné fondy partnerských knižníc. V minulom roku, vďaka *Dňom slovenskej kultúry* a podujatiu *Na návšteve*, pripravenom v spolupráci so Štátnou vedeckou knižnicou v Banskej Bystrici a Veľvyslanectvom SR v Ruskej federácii, v Centrálny univerzálny vedeckej knižnici N. A. Nekrasova v Moskve bol za prítomnosti manželky prezidenta Slovenskej republiky Silvie Gašparovičovej a riaditeľky Štátnej

Intenzívnejšie vzťahy má naša knižnica aj so zahraničnými kultúrnymi organizáciami a zastupiteľstvami v Slovenskej republike, predovšetkým s Veľvyslanectvom USA v SR, vďaka spolupráci s ktorým bolo v našej knižnici zriadené InfoUSA a vybavené zariadením, technikou, ale aj americkou literatúrou a nosičmi. Rovnako máme intenzívne kontakty s veľvyslanectvami Veľkej Británie, Ruskej federácie, s Ruským centrom vedy a kultúry

v Bratislave. V spolupráci s Goetheho inštitútom poskytujeme používateľom literatúru v nemeckom jazyku, o ktorú majú veľký záujem študenti germanistiky.

Do daru získavame dokumenty aj od ďalších inštitúcií a od jednotlivcov z Rumunska, Srbska, Ukrajiny, Poľska, Čiech, Švajčiarska, Nemecka, Japonska, Bulharska, Ruska, Taiwanu, vďaka ktorým môžeme našim používateľom ponúknuť cudzojazyčnú literatúru. V rámci spolupráce s Veľvyslanectvom Čínskej ľudovej republiky v SR, pri príležitosti otvorenia výstavy Pôvab Číny koncom minulého roka, odovzdali veľvyslanec ČĽR Huang Zhongpo a radkyňa Liu Yuanyuan pre našu používateľskú verejnosť najväčší knižný dar čínskej literatúry v anglickom jazyku na Slovensku – 125 kníh a 39 nosičov. Získané zahraničné dokumenty sú prevažne humanitného zamerania, tvoria ich encyklopedické diela, slovníky a iná literatúra špecializovaného záberu. Tento rok sme bezodplatným prevodom z deblokácií ruského dlhu získali vyše 500 moderných kníh v ruštine z oblasti umenia, histórie, jazykovedy, medicíny a pod. Všetky aktivity zahraničnej spolupráce nasvedčujú, že aj takou cestou môžeme uspokojiť aspoň časť z mnohých požiadaviek našich používateľov na zahraničnú literatúru.

Dary v knižničnom fonde Univerzitnej knižnice v Bratislave

Mgr. Nataša Beláčiková, Univerzitná knižnica v Bratislave

Univerzitná knižnica v Bratislave dostala do vienka v zriaďovacej listine, okrem iného, budovať univerzálny knižničný fond domácich dokumentov a zahraničných dokumentov najmä z oblasti spoločenských a prírodných vied. Toto hľadisko uplatňuje akvizičná komisia pri získavaní prírastkov do fondu, aj pri výbere titulov z darov, ktoré predstavujú jeden z možných spôsobov dopĺňovania.

Často sa nám ohlásia jednotlivci, ktorí majú záujem darovať knižnici knihy, buď preto, že likvidujú dajakú rodinnú knižnicu, alebo majú dojem, že knihy, ktoré vlastnia sú vzácne a chcú ich uchovať pre ďalšie pokolenie. Na jednej strane sme vďační, že máme možnosť skonfrontovať takúto ponuku s naším fondom, aby sme ho tak mohli doplniť o tituly, vzácne ich autorom, vydaním či obsahom. Na druhej strane máme niekedy ťažkú pozíciu – vysvetliť, že ponúkané knihy máme vo fonde vo viacerých exemplároch a že z hľadiska našich skladových možností ich musíme odmietnuť.

Dary ako jednu z možných foriem akvizície považujeme za významné, čo možno dokumentovať aj ich prírastkom v roku 2006, keď sme knižničný fond obohatili mnohými knižnými darmi jednotlivcov a inštitúcií, v objeme 20 % celkového prírastku kníh. V r. 2005 bol prírastok darovaných kníh o niečo vyšší. Preto radi privítame komunikáciu s jednotlivými darcami o možnostiach darovania kníh a sme radi, že sa obrátia práve na našu knižnicu. Bolo by veľmi rozsiahle, vymenovať – hoci aj len za posledné dva roky – všetkých darcov a všetky inštitúcie, ktoré knižnici posielajú rôzne knižné dary. Knihy prišli do knižnice z ďalekej Číny – z Čínskej národnej knižnice, z Japonska prostredníctvom zahraničného zastupiteľstva, ale aj z Ruska, Nemecka, Poľska, Maďarska, Bulharska, Spojených štátov amerických a iných krajín sveta.

Sú inštitúcie či nadácie, ktoré posielajú knihy opakovane; z nich možno vymenovať

napríklad nadácie Carl Friedrich von Siemens Stiftung München, Fritz Thyssen Stiftung, J. Paul Getty Trust Los Angeles, Fondation Robert Schuman Paris; kníhkupectvá a vydavateľstva De Graaf Antiquarian Booksellers Netherlands, Verlag Georg Olms AG, z ďalších inštitúcií University of Ottawa-Faculty of Arts History, International House of Japan, State Council Information Office of the Peoples Republic of China, už spomínanú National Library of China a mnohé iné. Knihy od nich tvoria už niekoľko rokov príjemné obohatenie knižničného fondu.

Veľmi hodnotný a ucelený bol dar profesora Victora S. Mamateya, ktorého zbierka kníh najmä z oblasti spoločenských a politických vied je hodnotnou a ucelenou časťou voľného výberu v knižnici.

Dary sú a ostanú jednou z foriem doplňovania, na ktoré síce knižnica nevynaloží finančné prostriedky, ale je potrebné vynaložiť nemálo úsilia, aby boli aj kvalitatívne hodnotným a pre profiláciu knižnice náležitým prínosom. Významným prínosom sú ciele dary inštitúcií, ktoré umožňujú uplatniť našu akvizíčnú politiku s ohľadom na podmienky darcov.

Bohatý dar sme dostali prostredníctvom Goetheho inštitútu v Bratislave od nemeckej nadácie Menschen und Bücher Deutsche Bibliotheksinitiative für Mittel und Osteuropa. Tento dar, dohodnutý na obdobie troch rokov, sa realizuje už druhý rok v hodnote cca 5 000 Euro ročne a umožňuje knižnici získať do fondu knihy nemeckej produkcie z prírodných, ale najmä spoločenských vied.

Po rokovaniach zástupcov knižnice s predstaviteľmi Veľvyslanectva Francúzskej republiky v SR a Francúzskeho inštitútu v Bratislave, kde nás oboznámili so svojim rozhodnutím podporiť doplnenie nášho fondu aj o produkciu francúzskych kníh, sa urobil výber francúzskych diel v celkovej hodnote asi 14 000 Eur. Ide o významné francúzske odborné a encyklopedické tituly v celkovom počte 776 krásnych a hodnotných kníh.

Naším darcom, jednotlivcom i inštitúciám, patrí naše veľké poďakovanie.

Propagácia vedy na Slovensku

Ing. Danica Zendulková, Centrum vedecko-technických informácií SR

Naša spoločnosť, ktorú dnes označujeme prívlastkami informačná a znalostná, je charakterizovaná enormným nárastom nových informácií a poznatkov. Rýchly rozvoj informačných technológií spôsobil, že vedomosti a znalosti sa stali obchodovateľným tovarom. Kto má poznatok, môže ho využiť ako konkurenčnú výhodu na trhu. Tým, že spoločnosť kladie dôraz na čo najrýchlejšie zhodnotenie investícií, dochádza k odsúvaniu odvetví, ktoré neprodujú bezprostredný zisk, na vedľajšiu koľaj. Týka sa to nielen vedy a výskumu, kde silnie tlak na urýchlenú implementáciu výsledkov a nových poznatkov do praxe, ale aj vzdelávania, knihovníctva, kultúry a mnohých iných služieb nekomerčného charakteru.

Dôsledky uvedeného prístupu v dlhodobom horizonte sú zjavné: zhoršujúca sa kvalita vzdelávania, nedostatok vedcov, výskumníkov a kvalifikovaných odborníkov, ale aj zastarávanie vedecko-výskumnej infraštruktúry, materiálneho a technického vyba-

venia, čo následne spôsobuje stagnáciu väčšiny odvetví a tým aj nižšiu výkonnosť a konkurencieschopnosť ekonomiky.

Miesto vedy, výskumu a inovácií v informačnej spoločnosti a popularizácia ich výsledkov sa stali často diskutovanou témou tak na pôde Európskej únie, ako aj na Slovensku. V celej Európe sa kritizujú nedostatočné investície do vedy a výskumu, ktoré na Slovensku dosiahnu v roku 2007 zrejme len 0,8 % HDP, kým cieľom Európskej únie je zvýšenie investícií do tohto sektoru až na úroveň 3 %.

Európska únia preto rozbehla kampaň na podporu a propagáciu vedy vo všetkých členských krajinách. V januári 2007 bol spustený informačný portál EÚ o vede ERAWATCH, ktorý zbiera údaje o národných a regionálnych výskumných politikách, štruktúrach, kľúčových aktéroch, výskumných programoch a politických iniciatívach v oblasti vedy a výskumu. Boli zverejnené aj výsledky projektu EÚ Messenger, ktorý riešil problematiku vzájomnej komunikácie vedcov a žurnalistov za účelom dosiahnutia objektívnej a zrozumiteľnej interpretácie vedeckých poznatkov verejnosti.

Cieľom týchto aktivít je zvýšiť informovanosť riadiacej a rozhodovacej sféry, verejnosti a v neposlednom rade podnikateľskej sféry o výsledkoch práce vedcov a výskumníkov. Dôsledkom informovanosti bude lepšie prepojenie vedecko-výskumnej sféry s praxou, z toho vyplývajúce rýchlejšie zhodnocovanie vedeckej práce a následne aj lepšie financovanie infraštruktúry vedy a výskumu, čo nutne zvýši jej kvalitu, napríklad aj tým, že sa zastaví odchod špičkových odborníkov do lepšie financovaných odvetví a do zahraničia.

Na Slovensku problematiku zabezpečenia primeraného miesta vedy v spoločnosti rieši Stratégia propagácie vedy a techniky v spoločnosti, ktorú schválila vláda SR na svojom zasadnutí dňa 7.2.2007. Uvedený dokument konštatuje, že nielen na Slovensku, ale ani v niektorých ďalších krajinách Európskej únie či Európy nie je záujem verejnosti o vedu a techniku ideálny. Situáciu v tejto oblasti dokumentuje špeciálny Eurobarometer Európskej komisie, ktorého výsledky boli zverejnené v júni 2005. Podľa Eurobarometra o problematiku nových technológií sa zaujíma, resp. sa ňou pravidelne zaoberá 24 % Slovákov, ktorí by privítali, aby ich masmédiá pravidelne oboznamovali s novinkami v tejto oblasti. O nové technológie a inovácie má veľký záujem 24 % Slovákov, mierny záujem má 51 % a žiadny záujem 24 % respondentov.

Stratégia uvádza, že šírenie a propagovanie vedeckých poznatkov slúži na „zvyšovanie spoločenského postavenia a uznania vedy a techniky v spoločnosti, ako súčasť dlhodobého plánu rozvoja Slovenskej republiky... Výskum a vývoj musia byť používateľsky prístupnejšie. Z výskumných pracovísk treba urobiť otvorené inštitúcie hľadajúce adekvátne prepojenie s podnikateľskou sférou. Toto prepojenie potom prináša ďalšie znalosti a inovácie s dopadom na celú spoločnosť, čo možno využiť v rámci popularizácie vedy a techniky v spoločnosti.“ Cieľom týchto aktivít je „získať konsenzus v otázke morálnej či materiálnej pomoci štátu, ako aj súkromných spoločností v oblasti riešenia úloh výskumu a vývoja“. Ministerstvo školstva SR vyvíja v tejto oblasti viacero aktivít, ktoré sú v Stratégii vymenované. Viaceré z nich zabezpečuje Centrum vedecko-technických informácií SR.

1. V prvom rade ide o internetový portál Ministerstva školstva SR www.veda-technika.sk (pozri obr.). Uvedené internetové sídlo Ministerstva školstva SR slúži

predovšetkým ako informačný zdroj o aktivitách v oblasti vedy a výskumu, financovaného z verejných zdrojov a možno tu nájsť informácie o organizácii a riadení vedy. Okrem prezentácie oficiálnych informácií o úlohách a projektoch, zákonoch a dokumentoch, možnosti financovania, výsledkoch výskumu a pod., zámerom je aj informovanie o podujatiach, integrácia špecializovaných vedeckých portálov a informácií z rôznych oblastí vedy. Stránky sú určené pracovníkom inštitúcií výskumu a vývoja, zodpovedným pracovníkom jednotlivých rezortov, záujemcom o výsledky a štatistické ukazovatele v oblasti vedy a výskumu, ale aj vedeckým, akademickým a špeciálnym knižničným či informačným strediskám a verejnosti.

The screenshot shows a web browser window displaying the website 'Veda a technika v Slovenskej republike'. The page features a navigation menu on the left with links like 'Hlavná stránka', 'Aktuality', and 'ISVVP'. The main content area is titled 'Aktuality' and contains several news items with dates and brief descriptions. On the right side, there are sections for 'ISVVP' and 'Informácie z rezortov'. The footer includes the date 'aktualizácia 20. máj 2007' and the name 'Kontakt'.

Internetová stránka o vede a technike v SR

Toto internetové sídlo má ambíciu stať sa vstupným bodom pre slovenskú vedu a výskum. Do konca roka 2007 sa pretransformuje na Centrálny informačný portál pre výskum, vývoj a inovácie, čím sa stane technologicky aj obsahovo kompletne funkčným portálom a zaradí sa tak medzi podobne orientované celoeurópske či národné portály o vede a výskume.

2. Stránky veda-technika sú vstupnou bránou k údajom Informačného systému výskumného a vývojového potenciálu (ISVVP). Úlohu vybudovať informačný systém výskumného a vývojového potenciálu uložila vláda SR v bode B.3. uznesenia č. 576/1997 a systém sa buduje v zmysle zákona Národnej rady SR č. 261/1995 Z.z. o štátnom informačnom systéme, ako súčasť štátneho informačného systému a zároveň ako súčasť vládnej informačnej a dátovej siete GOVNET.

Od roku 2002 je prevádzkovateľom a správcom systému ISVVP Centrum vedecko-technických informácií SR, ktoré má za úlohu zabezpečovať aktualizáciu informácií na stránkach, dáť systému ISVVP, ako aj jeho programového vybavenia a sprístupňovať vybrané informácie zo systému ISVVP verejnosti.

Jadrom informačného systému sú štyri databázy:

- Databáza Úlohy výskumu a vývoja – poskytuje všetky dôležité údaje vecného zamerania, plánovaných a skutočných nákladov, termínov, výstupov a prínosov jednotlivých projektov a úloh výskumu a vývoja.
- Databáza Organizácie výskumu a vývoja – poskytuje prehľad a základné informácie o organizáciách výskumu a vývoja, ktorými sú právnické osoby so sídlom na území Slovenskej republiky, vykonávajúce výskum a vývoj a fyzické osoby vykonávajúce výskum a vývoj so sídlom na území Slovenskej republiky.
- Databáza Infraštruktúra – poskytuje údaje pre zhodnotenie stavu infraštruktúry a základnej identifikácie pracovísk vedy a výskumu, ktoré riešia projekty a úlohy vedy a výskumu.
- Databáza Experti – poskytuje údaje, charakterizujúce odborný (vedecký) profil jednotlivých špičkových expertov SR, prípadne zodpovedných riešiteľov, ich účasti na riešení a realizácii závažných projektov a úloh výskumu a vývoja, ako aj účasť v jednotlivých odborných komisiách.

Databázy sú aktualizované podľa pokynov Ministerstva školstva SR. Najaktuálnejšie sú údaje o laboratórnom a technickom vybavení v databáze Infraštruktúra a pravidelne raz ročne sa aktualizuje register organizácií výskumu a vývoja.

Uvedené databázy slúžia nielen ako podklad na doplnkové štatistické zisťovanie a pre zodpovedných pracovníkov rozhodovacej sféry, ale sú aj prehľadom vedeckých a výskumných aktivít, ich subjektov, odborníkov, ako aj technického vybavenia a služieb poskytovaných vedeckovýskumnými subjektami. Nové technické riešenie zberu a spracovania dát a ich webovej prezentácie bude súčasťou nového portálu o vede a výskume, spomínaného v bode 1.

3. Od júna 2007 pribudne CVTI SR úloha zabezpečovať propagáciu vedy na Slovensku prostredníctvom plánovaného Národného centra pre propagáciu vedy a výskumu v spoločnosti. Úlohou národného centra bude popularizovať vedu a techniku na celoslovenskej úrovni a smerom k zahraničiu. Centrum bude zriadené Ministerstvom školstva SR v rámci CVTI SR, ktoré bude aj prevádzkovateľom Centrálného informačného portálu pre vedu, výskum a inovácie (pozri pod 1).

Ako základ pre vytvorenie národného centra bude v organizačnej štruktúre CVTI SR zriadený samostatný útvar (v r. 2007 bude mať 3 pracovníkov). Národné centrum sa postupne dobuduje z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ. Od r. 2008 bude fungovať na princípe virtuálneho sieťovania organizácií výskumu a vývoja (SAV, vysokých škôl, podnikateľskej sféry), ktoré sa zaoberajú alebo majú zámer zaoberať sa popularizáciou vedy a techniky v spoločnosti.

Za účelom koordinovania procesu popularizácie vedy a techniky si Ministerstvo školstva SR vytvorí ako svoj poradný orgán Riadiacu komisiu pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti. Jej úlohou bude každoročne navrhovať koncepciu a program činnosti národného centra a monitorovať jeho činnosti.

V činnosti národného centra budú dôležité jeho komunikačné kanály smerom k verejnosti: konferencie, prednášky, semináre, verejné diskusie, vedecké kaviarne, stále expozície a i. Priamou formou kontaktu zostane aj Týždeň vedy a techniky na Slovensku, ktorý bude Ministerstvo školstva SR spolu s národným centrom organizovať pravidelne raz ročne. Súčasťou Týždňa vedy a techniky na Slovensku bude naďalej udeľovanie Ceny podpredsedu vlády SR a ministra školstva za vedu a techniku. Perspektívnym cieľom bude vytvoriť „národnú cenu za vedu a techniku na Slovensku“.

Nepriamou formou komunikácie národného centra s verejnosťou budú elektronické médiá (televízia, rozhlas, internet) a tlačové médiá. Súčasťou budovania národného centra bude aj vytvorenie pozície hovorcov – pracovníkov vysokých škôl, inštitúcií štátneho sektora výskumu a vývoja vrátane Slovenskej akadémie vied, podnikateľského sektora a neziskového sektora výskumu a vývoja, zástupcov ministerstiev a ďalších ústredných orgánov štátnej správy SR, ktorí budú vo svojej pôsobnosti zabezpečovať popularizáciu určitých oblastí vedy a techniky vo vzťahu k verejnosti.

Činnosť centra bude zameraná na nasledujúce cieľové skupiny verejnosti:

- predstavitelia rozhodovacej sféry na národnej a regionálnej úrovni,
- pracovníci výskumu a vývoja,
- odborná verejnosť,
- podnikateľský sektor,
- študenti vysokých škôl,
- študenti stredných škôl,
- žiaci základných škôl,
- laická verejnosť.

Strategickým cieľom v popularizácii vedy a techniky v spoločnosti bude prekonávať komunikačné bariéry medzi:

- pracovníkmi výskumu a vývoja, vedcami na jednej strane a predstaviteľmi rozhodovacej sféry na národnej a regionálnej úrovni,
- oboma uvedenými stranami a verejnosťou,
- pracovníkmi výskumu a vývoja, vedcami na jednej strane a predstaviteľmi podnikateľskej sféry, využívajúcimi výsledky hlavne aplikovaného výskumu.

Hlavné ciele stratégie popularizácie budú:

- zvýšenie povedomia verejnosti o úlohách vedy a techniky a o realizácii ich výsledkov v praktickom živote,
- zvýšenie záujmu mladých ľudí o vedu a vedeckú kariéru, o pôsobenie vo výskume a vývoji,
- zlepšenie komunikačných zručností pracovníkov výskumu a vývoja a vedcov,
- zvýšenie prestíže a celospoločenského uznania vedeckého a výskumného povolania,
- podpora účasti verejnosti na dianí vo vede a technike prostredníctvom dialógu,
- uvedomenie si významu závislosti výšky vyčlenených prostriedkov zo štátneho rozpočtu na vedu a techniku na názore verejnosti,

- zapojenie verejnosti do popularizácie riešenia úloh výskumu a vývoja,
- prezentácia vedy a techniky ako celoeurópsky a celosvetovo prepojeného systému, ktorého súčasťou je aj Slovensko.

Ambiciózne ciele, ktoré Stratégia propagácie vedy a techniky v spoločnosti stanovuje, vyvolávajú množstvo otázok i pochybností skeptikov. Týkajú sa prakticky všetkých oblastí. Otázka zmodernizovania informačného systému o vede ISVVP tak, aby bol kompatibilný s podobnými systémami v EÚ a zároveň aby sa stal atraktívnym kontaktným zdrojom a súčasne vitrínou vedy a výskumu (uvedeným spôsobom je riešený informačný systém o vede hlavne v Maďarsku), je samostatnou a pomerne rozsiahlou problematikou, ktorá presahuje záber tohto článku.

Zamerajme sa skôr na otázky spolupráce. Na to, aby mohol vzniknúť obsahovo kvalitný a atraktívny portál pre vedu a výskum, nestačí aktivita niekoľkých pracovníkov jednej inštitúcie. Musí fungovať spolupráca medzi zodpovednými orgánmi štátnej správy, subjektami vedy a výskumu (SAV, vysoké školy a iné organizácie) a podnikateľského sektora, ktorú asi ťažko možno vytvoriť akokoľvek kvalitným zákonom či vyhláškou. Napokon, fungujúca a hlavne dobrovoľná spolupráca bude nutná aj na to, aby mohlo plánované Národné centrum pre propagáciu vedy a výskumu v spoločnosti plniť svoje poslanie. Ako inšpirácia môže slúžiť plodná spolupráca knižníc na tvorbe portálu Infolib, ktorú, mimochodom, nereguluje žiadny zákon a je postavená na záujme inštitúcií a ich pracovníkov.

Zamyslime sa, či by práve knižnice nemohli kvalitne zastrešovať úlohu „tlačových tajomníkov“ vedeckých inštitúcií, z ktorých zrejme väčšina má svoju vedeckú, akademickú, školskú či špeciálnu knižnicu alebo informačné stredisko. Prečo by knižnica, ktorej úlohou je zbierať informačné zdroje a prezentovať ich čitateľom – vedeckým a výskumným pracovníkom, nemohla plniť aj funkciu opačnú, a to prezentovať činnosť svojich čitateľov navonok? Nie je evidencia publikačnej činnosti vysokých škôl, ktorú vykonávajú akademické knižnice v zmysle Smernice Ministerstva školstva č. 13/2005-R o bibliografickej registrácii a kategorizácii publikačnej činnosti a ohlasov, podobnou činnosťou?

Áno, poskytovanie informácií o vedeckej práci pre verejnosť by bolo celkom novou úlohou pre knižnice, išlo by o „pole neorané“. Avšak všetci vieme, že rýchly vývoj, nové úlohy, transformácia organizácií sú neoddeliteľným atribútom dnešnej informačnej spoločnosti, založenej na znalostiach.

Zdroje:

1. *Stratégia propagácie vedy a techniky v spoločnosti. Online:* <http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/69103A612C77D3A4C12572750037C2A8?OpenDocument>
2. *Internetová stránka o vede a technike v SR. Online:* <http://www.veda-technika.sk/>

Knižnica Slovenského národného strediska pre ľudské práva

Mgr. Jana Galbavá, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva bolo zriadené zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z.z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva, s účinnosťou od 1. januára 1994. Návrh zákona predložila vláda SR na základe jej uznesenia č. 430 z 15. júna 1993, ktorým bola odsúhlasená realizácia Projektu na zriadenie Slovenského národného strediska pre ľudské práva so sídlom v Bratislave. Projekt vznikol na podnet Organizácie spojených národov.

Prijatím zákona č. 136/2003 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 308 z r. 1993 a zákona č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach, o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), sa rozšírili úlohy strediska, ktoré je nezávislou právnickou osobou v oblasti ochrany ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa.

V roku 2006 sa začal realizovať projekt s podporou Prechodového fondu Európskej únie, s cieľom posilniť administratívne kapacity strediska o 7 regionálnych kancelárií, ktorých pracovníci spolu s externými expertmi vytvoria poradnú a monitorovaciu sieť v oblasti ľudských práv na regionálnej úrovni.

Stredisko plní tieto úlohy:

- monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona,
- zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike,
- uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa; zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti,
- pripravuje vzdelávacie aktivity a podieľa sa na informačných kampaniach s cieľom zvyšovania tolerance spoločnosti,
- zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie,
- na požiadanie fyzických osôb, právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy vydáva odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona,
- poskytuje knižničné služby a
- poskytuje služby v oblasti ľudských práv.

Stredisko sa zaoberá poskytovaním právneho poradenstva v otázkach diskriminácie, pri prejavoch intolerancie a v prípadoch porušovania zásady rovnakého zaobchádzania pre všetkých obyvateľov Slovenskej republiky.

Medzi právomoci strediska patrí zabezpečovanie právnej pomoci obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie, zastupovanie účastníka na základe plnej moci v konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a právo požiadať súdy, prokuratúru, iné štátne orgány, orgány územnej samosprávy a záujmovej samosprávy, ako aj iné inštitúcie, aby v určenej lehote poskytli stredisku informácie o dodržiavaní ľudských práv. Každoročne vydáva Správu o dodržiavaní ľudských práv v Slovenskej republike.

Knižnica a dokumentačné stredisko

Jednu z dôležitých činností strediska je poskytovanie knižničných a informačných služieb. S týmto cieľom stredisko buduje a sprístupňuje svoju knižnicu. Knižnica sa začala formovať postupne po vzniku strediska v roku 1994. Od 1. 1. 2005 má svoj štatút a je registrovaná ako špecializovaná knižnica na Ministerstve kultúry SR v súlade s knižničným zákonom č. 183/2000 Z. z. Hlavnou úlohou knižnice je informačné zabezpečenie odborných sekcií strediska, ale informačné služby poskytuje aj organizáciám, inštitúciám, odbornej verejnosti a ostatným záujemcom.

Knižničný fond pozostáva z kníh a periodík, ktoré sa evidujú, katalogizujú, uchovávajú a sprístupňujú. Fond obsahuje vyše 2000 knižničných jednotiek – monografie, slovníky a encyklopédie, ročenky, štúdie a výskumné správy, zborníky, adresáre, vysokoškolské učebnice, diplomové práce, príručky a bibliografie. Tematicky je zameraný na ľudské práva a súvisiace odbory, ako právo, sociológia, sociálna práca, demografia, politológia, história, etnológia, pedagogika a psychológia. Okrem kníh v slovenčine sa tu nachádzajú knihy v českom, nemeckom, francúzskom, maďarskom, poľskom, rómskom a ruskom jazyku. Netreba zabudnúť ani na zbierku CD ROMov. Ich aktuálny zoznam a obsah je uvedený na webovej stránke strediska v časti Knižnica - Elektronické zdroje. Ako príklad uvidieme Výber z rozsudkov a rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva alebo Vzory zmlúv a právnych podaní.

Knižničné dokumenty sa získavajú kúpou, darom alebo výmenou. V tomto smere knižnica dlhodobo spolupracuje s partnerskými organizáciami v oblasti ľudských práv - štátnymi aj mimovládnymi, domácimi aj zahraničnými. Menovite sú to napr. Zastupiteľský úrad UNHCR na Slovensku, Občan a demokracia, Rómska tlačová agentúra, European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia, Istituto degli Innocenti, IVO, Národná rada občanov so zdravotným postihnutím, Fórum starších, Nadácia za toleranciu a proti diskriminácii, Informačná kancelária Rady Európy, Trnavská univerzita, Úrad pre oficiálne publikácie ES, Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť, Migration Policy Group, Equality Commission for Northern Ireland, European Roma Rights Centre, Slovenský helsinský výbor, UNICEF a mnohé ďalšie.

Od decembra 2006 je pre čitateľov na internetovej stránke prístupný knižničný katalóg integrovaného systému VIRTUA KIS3G.

Fond seriálov obsahuje odborné domáce a zahraničné periodiká, vestníky a bulletiny. Niektoré sú okrem tlačenej podoby prístupné aj v elektronickej forme. Jednotlivé tituly sa evidujú aj v celoštátnom súbornom katalógu seriálov, budovanom v Univerzitnej knižnici v Bratislave. Na ilustráciu uvidíme napr. Human Rights Information Bulletin (vydáva Rada Európy), Equal Rights in Practice a European Anti-Discrimination Law Review (vydáva Európska komisia – Direktorát pre zamestnanosť, sociálne záležitosti

a rovnosť príležitostí), Europäische Grundrechte Zeitschrift a Human Rights Law Journal (Engel Verlag, Kehl am Rhein), Výber z rozhodnutí Súdneho dvora ES (Jura Edition), či Výber z rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva (Informačná kancelária Rady Európy v Bratislave).

Okrem knižničných fondov, uvedených vyššie, knižnica eviduje aj samostatný fond publikácií. Sú to jednak publikácie vydávané samotným strediskom, jednak získavané od partnerských organizácií a distribuované vybraným cieľovým skupinám, ako aj na konferenciách a seminároch k problematike ľudských práv. Aktuálna ponuka je na webovej stránke strediska v časti Publikácie. Záujemcom z radov odbornej aj širokej verejnosti ich poskytujeme na požiadanie zdarma.

Podrobné informácie o knižnici a poskytovaných službách sú uvedené v Knižničnom poriadku. Pre všetkých používateľov je na webovej stránke strediska – v časti Knižnica - prístupný online katalóg. Pre interných zamestnancov poskytujeme neobmedzené výpožičky, rešerše, pravidelné signálne informácie (e-mailom), preklady, konzultácie k vyhľadávaniu v elektronických databázach a referenčné služby. Pre externých používateľov (odborníkov na ľudské práva, výskumných pracovníkov, študentov, školy, knižnice, štátne inštitúcie) poskytujeme prezenčné výpožičky, kopírovaciu službu a konzultácie; v knižnici je zriadená 1 PC stanica s bezplatným internetom. Tu sú návštevníkom prístupné aj CD ROMy, ktoré knižnica získala. Na základe písomnej (mailovej) žiadosti vypracujeme aj rešerše z informačných prameňov našej knižnice, resp. vybraných slovenských knižníc. Pravidelne vydávame aktuálny zoznam odoberaných periodík, zoznam nových prírastkov (štvrtročne) a ponukový zoznam publikácií (aktualizovaný priebežne). Všetky informácie o knižnici, ako aj linky na ďalšie internetové zdroje sú uvedené na webovej stránke strediska.

Knižnica nemá pevne stanovené otváracie hodiny. Čitatelia sa môžu telefonicky dohodnúť na termíne návštevy na čísle telefónu 02/20 85 01 24.

Kontakt:

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Knižnica a dokumentačné stredisko

Kýčerského 5, 811 05 Bratislava

Tel.: 02/20 85 01 35

E-mail: galbava@snspl.sk

www.snspl.sk

INFORMÁCIE

O čom rokovala správna rada SAK

Od volebného valného zhromaždenia Slovenskej asociácie knižníc, ktoré sa konalo 24. októbra 2006, sa správna rada stretla na troch zasadaniach.

Prvé zasadanie sa uskutočnilo bezprostredne po voľbách – bolo to spoločné zasadanie odstupujúcej a novozvolenej správnej rady. Hlavným bodom rokovania bolo rozdelenie funkcií a dohodnutie odovzdania príslušnej agendy. Značná pozornosť sa venovala i Bulletinu SAK, najmä zloženiu redakčnej rady.

Ďalšie zasadanie sa konalo 13. – 14. decembra 2006 v Martine. Jednotliví členovia informovali o prevzatí svojej agendy, podrobne sa prerokoval návrh plánu práce na rok 2007. Správna rada sa dohodla, že bude pokračovať v organizovaní doterajších ťažiskových podujatí. Týmito podujatiami sú Týždeň slovenských knižníc, seminár o projekte KIS3G, Dni detskej knihy, odborné semináre sekcie verejných a akademických knižníc, podujatia pripravené odbornou skupinou pre dlhodobý rozvoj, súťaž SAKAČIK.

Okrem tradičných podujatí sa správna rada rozhodla, pri príležitosti 15. výročia vzniku SAK pripraviť v spolupráci so Slovenskou lesníckou a drevárskou knižnicou vo Zvolene medzinárodný odborný seminár Elektronické služby v znalostnej spoločnosti.

Správna rada vyhodnotila prvý ročník programu „Partnerstvo“. Dohodla sa, že program splnil svoj účel a bude sa v ňom pokračovať i naďalej.

Tretie zasadanie správnej rady v tomto volebnom období sa uskutočnilo 20. februára 2007 v Bratislave. Upresnil sa návrh plánu práce a rozpočtu na rok 2007 tak, aby tieto dokumenty mohli byť predložené na schválenie valnému zhromaždeniu. Pomerne veľký priestor sa venoval diskusii spôsobu podpory súťaže Čítajme s Osmijankom. Na zasadaní sa vyhodnotili návrhy na udelenie SAKAČIKa 2006 a odsúhlasili žiadosti podané v rámci programu Partnerstvo. Na zasadanie bola prizvaná nová výkonná redaktorka Bulletinu SAK Kamila Fircáková a rámcovo sa dohodlo obsahové zameranie jednotlivých čísel bulletinu.

-dr-

SAKAČIK 2006

Slovenská asociácia knižníc vo februári 2007 hodnotila 3. ročník súťaže o cenu Slovenskej Asociácie Knižníc za Aktívny Čln Knižnice „SAKAČIK 2006“.

Cieľom súťaže je dosahovať výrazné pozitívne zmeny v knižnično-informačnej činnosti knižníc, zaktivizovať všetkých knihovníkov na dosahovanie novej kvality v ich činnosti, zmobilizovať ich profesionálne, občianske, ľudské kvality a vedomie. Správna rada túto súťaž vyhlásila pre členské knižnice Slovenskej asociácie knižníc

v snahe podnieť aktivitu a rozvoj knižníc, povzbudiť osobnú iniciatívu zamestnancov knižníc i zriaďovateľov knižníc.

Správna rada dostala na cenu „SAKAČIK 2006“ deväť návrhov. Správna rada sa rozhodla cenu „SAKAČIK 2006“ udeliť Knižnici P.O. Hviezdoslava v Prešove za zorganizovanie 2. ročníka festivalu PREŠOV ČÍTA RÁD. Podujatie bolo pripravené na vynikajúcej úrovni a malo výrazný ohlas nielen medzi obyvateľmi Prešova a celého kraja, ale aj v Čechách.

Víťazná knižnica dostala diplom, sovičku SAKAČIKa (originál zhotovený cielene pre tento účel), finančnú odmenu vo výške 20 000 Sk, určenú účelovo na nákup knižničného fondu.

Víťaznej knižnici srdečne blahoželáme.

PhDr. Daniela Gondová, predsedníčka SAK

Red. pozn.: O festivale Prešov číta rád pozri článok v Bulletine SAK, roč. 14, 2006, č. 4, s. 27-29.

Z valného zhromaždenia Slovenskej asociácie knižníc

(Martin 20. 3. 2007)

• Správa o činnosti správnej rady Slovenskej asociácie knižníc od posledného valného zhromaždenia

Vážené kolegyne a kolegovia,

dovoľte mi, aby som Vás informovala o činnosti správnej rady SAK od posledného valného zhromaždenia, ktoré sa konalo 24. októbra 2006. Určite si spomeniete, že to bolo volebné valné zhromaždenie. Keďže sa toto valné zhromaždenie konalo nedávno, moja správa nebude rozsiahla.

Novozvolená správna rada sa stretla na 3 zasadaniach, prvé sa konalo hneď v deň volieb, t. j. 24. októbra 2006, bolo to spoločné zasadanie odstupujúcej a novozvolenej správnej rady. Na tomto zasadaní sme sa dohodli na rozdelení jednotlivých funkcií, spôsobe odovzdania agendy, vzájomnej komunikácii, prebrali sme potrebné administratívne záležitosti. Ďalšie zasadania sa uskutočnili 13.-14. decembra 2006, 20. februára 2007 a dnes pred valným zhromaždením sme sa stretli operatívne na krátku chvíľu.

Napriek tomu, že sme o rozdelení úloh v správnej rade informovali v Bulletine SAK č. 4/2006, dovoľm si to zopakovať:

- podpredsedníčka Mgr. Andrea Doktorová, súčasne zodpovedá aj za ekonomickú a hospodársku agendu,
- odborná skupina pre legislatívu – PhDr. Dušan Lechner (členovia: Mgr. Ján Kovačik, SNK; Mgr. Andrea Doktorová, ÚK SAV),
- odborná skupina pre dlhodobý rozvoj – PhDr. Oľga Lauková (členovia: PhDr. Danica Jurášková, SLDK Zvolen; Mgr. Peter Klinec, Verejná knižnica Mikuláša Kováča, Banská Bystrica),

- odborná skupina pre informatizáciu a elektronizáciu – Ing. Milan Rakús (členovia: Jaroslav Sivák, Ing. Iveta Krjaková, Eng. Eva Kralovičová),
- odborná skupina pre edičnú činnosť a propagáciu a zodpovedná redaktorka Bulletinu SAK – PhDr. Klára Kernerová,
- odborná skupina pre zahraničné vzťahy – Ing. Alena Poláčiková (členovia: Ing. Maťašovská, UK Technickej univerzity v Košiciach; PhDr. Ľudmila Homolová, UK Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica; PhDr. Iveta Krjaková, UK Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach; Beáta Mokošová, SLDK Zvolen; Mgr. Macková, SLDK Zvolen; Mgr. Daniela Tóthová, UKB),
- sekcia akademických knižníc – Mgr. Daniela Džuganová (členovia: Mgr. Beáta Bellérová, SLPK Nitra; PhDr. Mária Kadnárová, Farmaceutická fakulta UK, Bratislava; Mgr. Zuzana Martinkovičová, UK Trnavskej univerzity; PhDr. Marta Sakalová, UK Žilinskej univerzity),
- sekcia pre verejné knižnice – Margita Gálová, Mgr. Katarína Šušoliaková, Mgr. Emília Antolíková.

Kontrolná a revízná komisia si za svoju predsedníčku zvolila Mgr. Katarínu Soukupovú (členky: Mgr. Anna Gašparovičová, Mgr. Viera Baničová).

Vedúci jednotlivých odborných skupín a sekcia akademických knižníc zaktualizovali zloženie svojich orgánov a dúfam, že odborné skupiny a sekcie začnú, resp. viaceré už aj začali intenzívne pracovať tak, aby sa podarilo zrealizovať všetky naplánované podujatia.

Práve návrh plánu práce a rozpočtu na rok 2007 bol ťažiskovou oblasťou, ktorej sa doteraz venovala správna rada. Našu predstavu o tom, aké podujatia by sa mali v priebehu roka uskutočniť, sme Vám poslali a bude o nich podrobnejšia informácia v ďalších bodoch nášho rokovania.

Správna rada už po tretíkrát posudzovala návrhy na cenu **Slovenskej Asociácie Knižníc za Aktívnu Činnosť Knižnice – SAKAČIK**. Dostali sme nominácie¹ a rozhodovanie – ako vždy – nebolo jednoduché. Najradšej by sme SAKAČIKa dali všetkým, čo sa samozrejme nedá. Po diskusií, po zvážení všetkých pre a proti, sme sa rozhodli SAKAČIKa 2006 udeliť Knižnici P. O. Hviezdoslava v Prešove za 2. ročník festivalu Prešov číta rád, ktorý sa konal 20. – 22. 9. 2006. Podujatie bolo zorganizované na vynikajúcej úrovni a malo výrazný ohlas nielen medzi obyvateľmi Prešova, ale celého kraja. SAKAČIK bude odovzdaný na oficiálnom otvorení 8. ročníka Týždňa slovenských knižníc, 26. marca v Knižnici P. O. Hviezdoslava v Prešove. Myslím, že po troch rokoch už môžem povedať, že sa SAKAČIK stáva a stane tradíciou a jeho odovzdanie je spojené so začiatkom Týždňa slovenských knižníc.

Na zasadaní správnej rady sme vyhodnotili aj prvý ročník novokreovaného programu „Partnerstvo alebo spojme svoje sily“. Tento program sme vyhlásili s cieľom organizačne a finančne podporiť prípravu odborných podujatí pre knihovnícku verejnosť i kultúrne a propagačné podujatia pre širokú verejnosť, presahujúce rámec jednej knižnice. V roku 2006 sme v rámci Partnerstva prispeli na organizovanie šiestich podujatí v objeme takmer 29 tisíc korún. Správna rada sa dohodla, že program splnil svoj cieľ a mal by pokračovať i naďalej. V decembri sme poslali všetkým knižniciam informáciu

o možnosti podávať žiadosti v rámci programu, túto informáciu sme zverejnili aj na webovej stránke asociácie. Dostali sme 5 žiadostí, z ktorých 4 sme odsúhlasili:

- Knižnica Ružinov, Bratislava pripravuje pri príležitosti 35. výročia vzniku seminár Spoločenské postavenie a imidž knižničného pracovníka Bratislavského kraja: 5000 Sk – honorár pre prednášajúcich, propagačné materiály.
- Knižnica J. Szinyeiho v Komárne organizuje seminár Osobnosť knižnično-informačného pracovníka a jeho spoločenské postavenie: 2500 Sk – honorár pre prednášajúcu.
- Staromestská knižnica sa s ďalšími bratislavskými knižnicami dohodla v rámci Týždňa slovenských knižníc uskutočniť spoločné podujatie knižníc mestských častí Bratislavy, Jarné čítanie v Bratislave – 1. ročník čitateľského maratónu: 6.500 Sk – grafický návrh plagátu, honorár pre moderátora.
- Univerzitná knižnica UPJŠ, Košice má v pláne pripraviť seminár Lektorské schopnosti – štruktúra výkovej lekcie, komunikačné schopnosti lektora: 5 000 Sk – honorár, cestovné pre prednášateľa a materiálne zabezpečenie – tlač pozvánok, výukových materiálov.

Žiadosť jednej knižnice sme neodsúhlasili – knižnica žiadala finančné prostriedky na stravné pre účastníkov podujatia.

Okrem už spomenutých žiadostí správna rada odsúhlasila i žiadosť Oravskej knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne, ktorá požiadala o príspevok vo výške 4 000 Sk v rámci Týždňa slovenských knižníc – na vydanie katalógu ukážok z najlepších školských časopisov na Orave a z partnerského poľského mesta Limanow.

Ďakujeme za všetky návrhy, či na SAKAČIKa alebo v rámci programu Partnerstvo, ďakujeme za vynaliezavosť, za skvelú prácu mnohých kolegyň a kolegov-knihovníkov! Blahoželáme úspešným knižniciam a prosíme, aby sa tí, ktorí boli menej úspešní, nehneváli, je nám ľúto, ale nedá sa všetkým vyhovieť, hoci by si to zaslúžili.

Hovoriac o peniazoch a ďakujúc, musím v tejto súvislosti ešte raz poďakovať, a to za vzornú platobnú disciplínu. Je to skutočne neuveriteľné, ale už tretí rok po sebe všetky knižnice zaplatili členský príspevok. Správna rada sa dohodla, že nebude meniť výšku členského príspevku aj v roku 2007, a teda bude nasledovná:

SNK Martin, UK Bratislava, CVTI SR	3500, - Sk
vedecké a akademické knižnice	2500, - Sk
verejné knižnice	2000, - Sk
školské (lekárske, školské, poľnohospodárske) knižnice	600, - Sk
verejné obecné	500, - Sk

Prosíme knižnice, ktoré uprednostňujú platbu formou predplatného na Bulletin, aby poslali objednávky, ak tak už neurobili.

Správna rada sa na zasadaniach venovala otázkam vydávania Bulletinu asociácie. Sme radi, že sa nám darí udržať jeho kontinuitu a aj pravidelnosť vo vydávaní. Je to nesporne nemalá zásluha všetkých doterajších hlavných, resp. zodpovedných a výkonných redaktorov i redakčnej rady. Patrí im úprimné a veľké ĎAKUJEME. V zložení redakčnej rady nastali značné zmeny. Štafetu zodpovednej redaktorky po

Ing. Jánovi Kurákovi prebrala členka správnej rady PhDr. Klára Kernerová, výkonnou redaktorkou je Mgr. Kamila Fircáková. Čiastočne sa zmenilo i zloženie redakčnej rady (PhDr. Zuzana Babicová, UK UPJŠ Košice; PhDr. Ľudmila Čelková, UK SAV; Benjamína Jakubáčová, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave; Mgr. Eleonóra Janšová, SNK; Mgr. Valéria Zavadská, ŠVK Prešov). Redakčná rada sa už stretla na svojom prvom spoločnom zasadaní, dohodla sa na spôsobe práce. Myslím, že sú vytvorené dobré podmienky na to, aby Bulletin aj v 15. ročníku pôsobenia Slovenskej asociácie knižníc na úrovni reflektoval činnosť asociácie a jej členských knižníc.

Áno, je to tak – tento rok budeme oslavovať 15 rokov od založenia asociácie. Ako? Ako ináč to my knihovníci vieme – prácou. Pri tejto príležitosti, v spolupráci s ďalším oslávencom, 55-ročnou Slovenskou lesníckou a drevárskou knižnicou vo Zvolene – plánujeme pripraviť medzinárodný odborný seminár Elektronické služby v znalostnej spoločnosti. Veríme, že sa nám podarí dôstojne si pripomenúť tieto dve výročia aj vďaka grantovým prostriedkom, ktoré dúfam a verím, že dostaneme – v rámci programu Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií, 2.1. Knižnice a knižničná činnosť.

Okrem seminára si chceme našu 15-ku pripomínať i v každom čísle bulletinu. V prvom čísle bulletinu sa v úvodníku zamýšľame, ktorý dátum je vlastne dátumom vzniku asociácie, keďže významných dátumov spojených so vznikom asociácie je viac – koľko ich je a ktoré sú to? To si, prosím, prečítajte v úvodníku. Určite sa obrátime na oboch bývalých predsedov – prvého predsedu Ing. Jána Kuráka i predsedníčku PhDr. Máriu Kadnárovú – i na bývalých členov správnej rady a položíme im zopár otázok o asociácii, knihovníctve, knižniciach.

Veríme, že už do prvého tohtoročného čísla bulletinu prispeje svojimi názormi i generálny riaditeľ sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry SR Mgr. Jozef Lenhart, ktorému sme si dovolili položiť zopár otázok. Generálneho riaditeľa sme spolu s predsedníčkou Spolku slovenských knihovníkov navštívili, stručne sme predstavili SSK i SAK. Sme radi, že pán generálny riaditeľ prijal pozvanie na naše rokovanie i na seminár k projektu KIS3G.

Minulý rok sme Ministerstvu kultúry SR predložili výstup z konferencie, resp. projektu Knižnice 2007 – 2013, a to Správu o plnení programu rozvoja slovenského knihovníctva do roku 2006 i návrh Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva 2007 – 2013 – Knižnice pre vedomostnú spoločnosť. Ministerstvo kultúry, resp. generálny riaditeľ sekcie nás ubezpečil, že sekcia kultúrneho dedičstva MK SR využije oba materiály ako podklady pri príprave dokumentov na rokovanie vlády SR v roku 2007. Predpokladáme, že návrh stratégie bude predložený na pripomienkovanie, a tak sa ešte budeme môcť k obsahu stratégie vyjadriť a konštruktívnymi návrhmi prispieť k jeho skvalitneniu.

Vážené kolegyně, milí kolegovia,

vo väčšine knižníc sa finalizuje príprava podujatí 8. ročníka Týždňa slovenských knižníc. Týždeň slovenských knižníc dávno prerástol rámec asociácie, nie sme schopní zmapovať, koľko knižníc a koľko podujatí sa počas tých pár dní zrealizuje. Oslovila som Vás, aby ste o svojich podujatiach informovali aj na webovej stránke asociácie. Žiaľ, stala sa nemilá vec, opakovane boli prihlásené podujatia z tohto roku prepísané podujatiami z roku 2003. Veľmi nás to mrzí, problém sa analyzoval aj cez

víkend a dúfam, že sa webmasterke podarilo zistiť príčinu. Nemám odvahu opätovne žiadať o prídanie podujatí, ale chcem Vás poprosiť, aby ste o svojich najzaujímavejších akciách informovali v bulletine.

Ďakujem za pozornosť.

¹ Univerzitná knižnica UPJŠ Košice – zriadenie multimediálnej študovne,
Staromestská knižnica v Bratislave – čítareň v Medickej záhrade,
Verejná knižnica J. Bocatia v Košiciach – verejne prístupové body k internetu.

PhDr. Daniela Gondová, predsedníčka SAK

• Plán práce a aktivít na rok 2007

1. Organizačné úlohy

- 1.1 Predpokladané zasadnutia správnej rady SAK
02/2007, 03/2007, 06/2007, 09/2007, 11/2007 *Zodp.: predseda SAK*
- 1.2 Predpokladané zasadnutia valného zhromaždenia
20. 3. 2007, Martin *Zodp.: predseda SAK*

2. Odborné aktivity

- 2.1 Týždeň slovenských knižníc, 8. ročník
26. 3. – 1. 4. 2007 *Zodp.: sekcia verejných knižníc*
- 2.2 Elektronické služby v znalostnej spoločnosti – medzinárodný odborný seminár pri príležitosti 15. výročia založenia SAK a 55. výročia vzniku Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice vo Zvolene
12. 9. 2007 *Zodp. predseda SAK*
- 2.3 Projekt KIS3G – prezentácia doterajších výsledkov a prezentácia participujúcich knižníc
20. 3. 2007, Martin *Zodp.: odborná skupina pre informatizáciu*
- 2.4 Diskusný seminár k štandardom knižničných a informačných služieb vo verejných knižniciach
Marec 2007, Žilina *Zodp.: sekcia verejných knižníc*
- 2.5 Digitálna knižnica a bibliografické spracúvanie – medzinárodný seminár
September 2007, Banská Bystrica *Zodp.: odborná skupina pre dlhodobý rozvoj*
- 2.6 Mladá generácia knižnično-informačných pracovníkov a moderná knižnica – predstavenie aktivít mladých knihovníkov vedeckých knižníc, metodický deň
Marec 2007, Banská Bystrica *Zodp.: odborná skupina pre dlhodobý rozvoj*
- 2.7 Dni detskej knihy
20. 3. – 22. 3. 2007 *Zodp.: sekcia verejných knižníc*
- 2.8 Verejné knižnice na Slovensku a vo Fínsku – medzinárodný seminár
Máj 2007, Piešťany *Zodp. sekcia verejných knižníc*

- 2.9. Odborné semináre akademických knižníc SR, dotazníkový prieskum
Máj 2007, október 2007 *Zodp.: sekcia akademických knižníc*
- 2.10 Legislatívne otázky – práce na zákonoch a vyhláškach súvisiacich s knižnicami
Priebežne *Zodp.: odborná skupina pre legislatívne otázky*

3. Edičná činnosť a propagácia

- 3.1. Vydávanie Bulletinu SAK
Štvrťročne
Zodp.: Redakčná rada, odborná skupina pre propagáciu a edičnú činnosť
- 3.2 Príprava a spracovanie aktualizovaného adresára členských knižníc a informácie o SAK
Február 2007 *Zodp.: odborná skupina pre propagáciu a edičnú činnosť*

4. Zahraničná spolupráca

- 4.1 Zabezpečenie účasti zástupcov SAK na podujatiach EBLIDA, ALA, ZDRUK, SKIP
Priebežne *Zodp.: predseda SAK*
- 4.2 Príprava zájazdu na medzinárodnú konferenciu INFORUM
22. – 24. 5. 2007, Praha *Zodp.: odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu*

• **Uznesenia z valného zhromaždenia Slovenskej asociácie knižníc, Martin 20. 3. 2007**

Valné zhromaždenie

1. Berie na vedomie

- Správu o činnosti SAK od posledného valného zhromaždenia.

2. Schvaľuje

- Správu o hospodárení SAK za rok 2006
- Správu kontrolnej a revíznej komisie SAK
- Plán činnosti na rok 2007
- Výšku členských poplatkov na rok 2007 nasledovne:

SNK Martin, UK Bratislava, CVTI SR	3 500 Sk
vedecké a akademické knižnice	2 500 Sk
verejné knižnice	2 000 Sk
školské (lekárske, školské, poľnohospodárske)	600 Sk
verejné obecné	500 Sk

- Rozpočet na rok 2007 s tým, že správna rada upraví výšku položky vo výdavkoch na odborný medzinárodný seminár Elektronické služby v znalostnej spoločnosti v súlade s rozpočtom, podľa grantovej žiadosti v programe Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií, 2.1 Knižnice a knižničná činnosť.

3. Ukladá

- správnej rade zaoberať sa všetkými pripomienkami a návrhmi z diskusie.

Komunikácia – chlieb náš každodenný

Hádam nie je potrebné nikoho presviedčať, že otázka komunikácie v knižniciach a problémy, ktoré s tým súvisia, priamo ovplyvňujú knižničnú prácu a vlastne aj výsledky činnosti knižnice. O to viac však zaráža fakt, že len málo knižníc sa venuje ďalšiemu vzdelávaniu svojich pracovníkov v tejto oblasti. Vedúci pracovníci akosi podvedome vyriešia tento problém nasledovným myšlienkovým sledom: „Máme knihovníkov, ktorí sa vedia slušne porozprávať s používateľmi a ani neevidujeme sťažnosti používateľov, teda nemáme žiadny problém v komunikácii.“

Naozaj, vo väčšine knižníc sa na prvý pohľad zdá byť všetko v najlepšom poriadku. Je to však skutočne tak? Nazdávam sa, že ani zďaleka nie. To, že sa používatelia hromadne nestážujú, ešte neznamená, že problém neexistuje. Sťažnosti – to je už len vrchol ľadovca, ktorý sa vynára z problémov narušenej komunikácie.

Boli sme si vedomí tejto situácie, a predsa nám trvalo istý čas, kým sme sa podujali usporiadať pre pracovníkov komunikačný výcvik. Jednou z príčin bolo, že niektorí, predovšetkým vedúci pracovníci, takýto výcvik už absolvovali. Trvalo dajaký čas, kým sme pochopili, že výcvik musia absolvovať všetci pracovníci styku s čitateľmi. Paralelu by sme mohli hľadať v počítačovej gramotnosti knihovníkov, o ktorej snád už nikto nepochybuje. Takisto ani v oblasti komunikácie by knihovníci nemali ostať negramotní.

Po tejto fáze poznania ostávalo len nájsť vhodných lektorov a zorganizovať samotný výcvik. Cieľu primeranými lektormi sa ukázali odborní pracovníci Pedagogicko-psychologickej poradne pre Košice a okolie, Eva Fazekašová a Katarína Hadasová. Pre pracovníkov Verejnej knižnice Jána Bocatia sa výcvik realizoval v troch následných utorňajších dňoch, pričom v jeden deň trval štyri hodiny. V skrátenej 5-hodinovej verzii sa výcvik uskutočnil pre pracovníkov regionálnych knižníc Košického kraja. V oboch prípadoch sa výcviku zúčastnilo približne 20 pracovníkov.

V prvej fáze výcviku sa účastníci zoznamovali na spôsob: „Povedz o sebe niečo, čo o tebe druhí nevedia.“ Bolo pre nás zaujímavým zistením, že kolegyne, s ktorými spolupracujeme niekoľko desaťročí, majú ešte svoje tajomstvá, o ktorých sme nevedeli. V tejto fáze sa stanovili pravidlá, podľa ktorých sa účastníci mali správať.

Keďže nešlo o sprostredkovanie teoretických znalostí, ale o nadobudnutie skúseností a zručností v konkrétnych modelových situáciách, bolo nevyhnutné, aby sa účastníci aktívne začlenili do nácviku. Bolo síce prípustné, vyčleniť sa v jednotlivostiach z niektorej aktivity, nie však zostávať v postavení ustavičného pozorovateľa. V rámci skupiny sa dohodlo, že informácie, ktoré odznejú, sa nesmú použiť mimo skupiny.

Prvotnou podmienkou náležitej komunikácie je pozornosť venovaná partnerovi, s ktorým sme v určitej situácii, preto sa prvé úlohy týkali nácviku tejto pozornosti. Takýmto postupom mohli účastníci vyskúšať a zažiť rozdiel v komunikácii s partnerom, ktorý neposkytuje žiadnu spätnú väzbu a s takým, ktorý sa na komunikácii zúčastňuje verbálne, nonverbálne, resp. oboma spôsobmi. Situácie, ktoré sa mali riešiť, lektori pripravili do veľmi konkrétnej podoby, ale počas nácviku účastníci na podnet lektorov sami navrhovali nové situácie na riešenie. Situácie mali síce modelový charakter, no každému bolo jasné, že nejde o poskytovanie hotových

receptov na riešenie prípadných konfliktov v komunikácii. Išlo o to, naučiť účastníkov hľadať optimálne riešenia. Lektori už v počiatočnej fáze nácviku jednoznačne deklarovali, že hľadanie správnych metód nie je len úlohou vedúceho skupiny, ale musí byť výsledkom aktivity celej skupiny, ktorá problém rieši.

Dôležitým momentom výcviku bolo, keď sa skupiny dopracovali k poznaniu, že v komunikácii je nevyhnutné rozlišovať štítko alebo nálepku od správania. Správaním nazývame to, čo vidíme a počujeme; všetko ostatné, čím sa osobnosť a jej prejavy charakterizujú, nazývame nálepkou alebo štítkom.

Akcentovala sa toľkokrát opakovaná, ale predsa zanedbávaná jednoznačnosť a zrozumiteľnosť v komunikácii. Už menej známou skutočnosťou bolo hovoriť o sebe – o svojich pocitoch, domnienkach, názoroch. Do tejto kategórie informácií patrilo tiež poznanie ohraničenia vlastného tela, svojich pocitov a možnosť riešenia problému zmenou prostredia.

Pomerne obsiahly priestor dostala problematika chýb a nedorozumení v komunikácii. Prostredníctvom výcviku sa účastníci učili rozpoznávať chyby v komunikácii a ako sa chýb vyvarovať. Osvojovali si takú metódu komunikovania, ktorá vyvoláva čo najmenej konfliktov, nadobúdali zručnosti, ktoré pomáhajú prípadné konflikty riešiť.

Po ukončení výcviku účastníci sami konštatovali, že to bol užitočne strávený čas, počas ktorého získali poznatky a zručnosti, využiteľné v každodennej práci.

Mgr. Štefan Koliwoško, Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach

Vitajte v našom svete

Posledné mesiace roku 2006 patrili v Mestskej knižnici v Piešťanoch podujatiam 2. ročníka projektu VITAJTE V NAŠOM SVETE, projektu integrácie zdravých a handicapovaných detí, mládeže a dospelých. Viac ako desiatka rozmanitých podujatí sa uskutočnila vďaka finančnej podpore programu Kultúra bez bariér Konta Orange, n. f. Slová starej latinskej múdrosti „Sol omnibus lucet“ (Slnko svieti pre všetkých) sa stali tohtoročným mottom projektu, ktorého hlavným cieľom bolo pripraviť priestor pre tvorivosť a prezentáciu umeleckých schopností a zručností osôb s najrôznejšími druhmi postihnutia. Zjednodušene povedané, zviditeľniť ich tvorivý potenciál.

Neobmedzili sme sa však len na priestory knižnice, ktorá je ideálnym miestom na to, aby sa na jej pôde o integrácii nielen hovorilo, ale aby sa tu najrozmanitejšia ľudia vzájomne stretávali, spoznávali, komunikovali i prezentovali pri najrôznejších príležitostiach. Cieľene sa časť podujatí uskutočnila aj mimo priestorov knižnice – vo významných reprezentatívnych priestoroch, v uliciach mesta, v triedach špeciálnych škôl...

Na príprave a realizácii podujatí participovali rovnakou mierou zdraví i znevýhodnení aktéri. Celý projekt odštartoval malým festivalom tvorivosti handicapovaných, na ktorom svoje spevácke, tanečné i dramatické schopnosti predviedlo niekoľko skupín neprofesionálnych handicapovaných umelcov. Súčasťou festivalu boli i prezentačno-predajné stánky s výrobkami detí špeciálnych základných škôl a klientov sociálnych zariadení priamo v centre mesta.

Deti so špeciálnymi potrebami mali možnosť pracovať na tvorivej dielni (workshope) s výtvarníčkou a arterapeutkou Alenou Wagnerovou, viesť tvorivú dielňu pre svojich zdravých rovesníkov v rámci prezentácie svojej školy, či namaľovať svoj sen vo výtvarnej súťaži. Tú bolo možné až do konca januára 2007 navštíviť v priestoroch Mestskej knižnice v Piešťanoch. Výnimočným stretnutím so svetom handicapovaných bol workshop a interaktívne predstavenie Divadla z Pasáže, divadla mentálne postihnutých hercov z Banskej Bystrice, na ktorom sa zúčastnili aj deti z materských škôl.

Samozrejme, v rámci projektu sa pracovalo aj s knihou. Veď inak to v knižnici ani nejde. Pripravili sme výstavu beletrie pre deti a mládež s tematikou postihnutých, ktorej sprievodnými podujatiami bolo niekoľko informačných hodín. Cez čítanie, rozprávanie a zmyslové hry sa deti na chvíľku ponorili do sveta nevidiacich, nepočujúcich, i ľudí na invalidných vozíkoch. Do knižnice zavítala spisovateľka Toňa Revajová, aby deťom predstavila svoju knižku Pol prázdnin s tetou Kolieskovou, v ktorej tematiku handicapovaných pred rokmi umelecky spracovala.

Aj keď projekt koncom roka skončil, nekončí naše úsilie venovať sa tejto problematike. Nielen pri príprave 3. ročníka projektu VITAJTE V NAŠOM SVETE, ale každodenne. Viac informácií o projekte nájdete na www.kniznica.sk.

Mgr. Dagmar Nováková, Mestská knižnica v Piešťanoch

Informačná gramotnosť a vzdelávacie aktivity akademických knižníc II

V novembri 2006 sa v Slovenskej pedagogickej knižnici v Bratislave konal druhý seminár akademických knižníc, venovaný problematike informačnej gramotnosti. Prvý seminár s rovnakým názvom sa uskutočnil v Žiline v máji (podrobnú informáciu publikovala Marta Sakalová v Bulletinu SAK č. 2/2006). Pretože sa ukázalo, že ide o problematiku aktuálnu a pre činnosť akademických knižníc mimoriadne dôležitú, rozhodlo sa na pôde Slovenskej asociácie knižníc, ktorá je hlavným organizátorom seminárov akademických knižníc, že sa v tejto téme bude pokračovať.

Britský model informačnej gramotnosti popisuje 7 hlavných zručností:

- schopnosť uvedomiť si potrebu informácií,
- schopnosť rozlíšiť spôsoby, akými možno prekonať informačný problém,
- schopnosť vytvoriť stratégiu pre nájdenie informácie,
- schopnosť nájsť a získať informácie,
- schopnosť porovnať a hodnotiť informácie získané z rozličných zdrojov,
- schopnosť organizovať, aplikovať a komunikovať informácie iným (ľuďom) spôsobom, primeraným k situácii,
- schopnosť syntetizovať a stavať na existujúcej informácii, prispieť k tvorbe nových poznatkov.¹

Kým seminár v Žiline bol akoby vstupom do problematiky, bratislavské podujatie sa snažilo nadviazať naň nielen v rovine teoretickej, ale aj praktickej. Výstúpenie Slávky Hlásnej z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského, venované pedagogickým aspektom informačného vzdelávania, malo skôr charakter dialógu ako prednášky.

Poskytlo však viacero praktických rád a námetov. Okrem iného možno viacerým zúčastneným pripomenulo potrebu pedagogickej prípravy knihovníkov zodpovedných za vzdelávanie a poukázalo na to, že aj dobre odborne pripravené vzdelávacie aktivity sa môžu minúť účinkom, ak nerešpektujú didaktické metódy a princípy.

Jedným z výsledkov žilinského seminára bolo vytvorenie ad hoc pracovnej skupiny SAK pre informačnú výchovu a vzdelávanie. O činnosti tejto pracovnej skupiny v Bratislave informovala Helena Pangrácová. Prezentovala tiež výsledky rokovania zástupcov SAK s kolegami z Asociácie knižníc vysokých škôl ČR, ktoré sa týkali spolupráce v oblasti koncepcie informačného vzdelávania, o.i. aj spoločný postup v oblasti mapovania úrovne informačnej gramotnosti študentov vysokých škôl formou dotazníkového prieskumu.

Ľudmila Hrdináková z Katedry knižničnej a informačnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského oboznámila prítomných s teoretickými a terminologickými východiskami informačného vzdelávania. Mária Kadnárová predstavila model informačného vzdelávania, ktorý sa aplikuje na Farmaceutickej fakulte Univerzity Komenského. Používajú sa najmä formy kurzov, seminárov a prednášok, ktoré majú pre každý ročník štúdia špecifický obsah. Napr. v prvom ročníku sú to informácie o online katalógu a základných službách knižnice, v druhom ročníku práca so slovenskými a českými odborovými databázami, v treťom ročníku elektronické informačné zdroje vo farmácii a v najvyšších ročníkoch problematika citácií pri tvorbe kvalifikačných prác. Hovorila tiež o prvkoch informačného vzdelávania v odborných predmetoch. V súčasnosti možno na viacerých vysokých školách sledovať narastajúci trend zapracovania problematiky práce s informačnými zdrojmi do rôznych odborných predmetov.

Príspevok s názvom Ciele informačného vzdelávania – aplikácia štandardov ALA (American Library Association) v podmienkach slovenských akademických knižníc (B. Bellérová) mal za cieľ hodnotiť použiteľnosť Štandardov informačnej gramotnosti pre vysokoškolské vzdelávanie, ktoré vydala Americká asociácia knižníc, v prostredí slovenských vysokých škôl.

Aj druhý seminár akademických knižníc k problematike informačnej gramotnosti potvrdil, že je potrebné venovať tejto téme veľkú pozornosť. Viac informácií o seminári možno nájsť na webovej stránke Slovenskej asociácie knižníc.

¹ Information Skills in Higher Education. Sconul, 2004.

<http://www.sconul.ac.uk/groups/information-literacy/papers/Seen-pillars2.pdf>

Mgr. Beáta Bellérová, Slovenská poľnohospodárska knižnica v Nitre

2. ročník Súťaže o najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice k Medzinárodnému dňu školských knižníc 23. októbra 2006

Dňa 6. októbra 2006 vyhlásila Slovenská pedagogická knižnica 2. ročník Súťaže o najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice k Medzinárodnému dňu školských knižníc 23. októbra 2006, na tému Čítanie – Poznávanie – Konanie. Osobnú záštitu nad súťažou prevzal podpredseda vlády a minister školstva Slovenskej republiky Ján

Mikolaj, ktorý víťazom súťaže venoval 140 tisíc korún. Súťaž podporila aj Slovenská asociácia knižníc.

Cieľom súťaže bolo, aby školská knižnica zorganizovala podujatie k Medzinárodnému dňu školských knižníc dňa 23. októbra 2006. Stručný popis podujatia mala zaslať do 31. októbra 2006 na adresu Slovenskej pedagogickej knižnice.

*Záber z podujatia Základnej školy v Turzovke
(2. miesto v súťaži)*

Do súťaže sa prihlásilo 201 školských knižníc, z toho 162 knižníc na základných školách a 39 knižníc na stredných školách. Odborná komisia nehodnotila podujatie 22 školských knižníc – 17 knižníciam na základných školách a 5 knižníciam na stredných školách. Dôvodom vyradenia z hodnotiaceho kola boli formálne chyby (odoslanie popisu podujatia po uzatvorení súťaže; nezaslanie v tlačenej forme; nedodržanie termínu podujatia (23. október); nezrovnalosť

v uvedení dátumu uskutočneného podujatia). Do hodnotiaceho kola súťaže postúpilo 179 školských knižníc, z toho 145 knižníc na základných školách a 34 knižníc na stredných školách.

Odborná komisia, zložená zo zástupcu Ministerstva školstva SR, zástupcu Slovenskej asociácie knižníc, zástupcov vyhlasovateľa súťaže a knižníc, hodnotila každé podujatie v troch kategóriách. V prvej kategórii sa hodnotilo, či bolo podujatie v súlade s témou Čítanie – Poznávanie – Konanie. V druhej kategórii sa posudzovala originalita a vtipnosť realizovaného podujatia. V tretej kategórii sa brala do úvahy úroveň popisu podujatia po formálnej stránke. Po sčítaní bodov, udelených jednotlivými členmi odbornej komisie, bolo určené výsledné poradie.

Absolútnym víťazom súťaže sa stala Základná škola v Skýcove. Zorganizovala medzinárodný chat a videochat medzi vlastnými žiakmi na 2. stupni a žiakmi College Paula Eluarda v Paríži pod názvom Kniha bez hraníc. Pre žiakov 1. a 2. ročníka zorganizovala podujatie s názvom Leporelo, pre žiakov 2. stupňa pripravila podujatie Mladí autori a školskú knižnicu sprístupnila aj pre občanov svojej komunity. Na nákup kníh získala finančnú odmenu 30 tis. korún.

Na druhom mieste sa umiestnili dve školy, a to Základná škola v Turzovke-Bukovine a Základná škola Škultétyho v Topoľčanoch. Základná škola v Bukovine-Turzovke zorganizovala viacero aktivít, napríklad Hra na písmenká, Čítanie a ilustrácia, Drotári, Beseda so spisovateľom Antonom Pajonkom, Inscenovaná rozprávka, Deň otvorených dverí a i. Základná škola Škultétyho v Topoľčanoch zorganizovala podujatie

pod názvom Po stopách knihy, v rámci ktorého si napríklad žiaci urobili vychádzku po stopách topoľčianskych knižných hrdinov, navštívili tlačiareň Tristanpress a kreslili vlastné zážitky z celého dňa. – Každá škola získala finančnú odmenu 20 tis. korún na nákup kníh.

*Predsedička SAK D. Gondová odovzdáva
ďakovný list Základnej škole z Dolnej Súče*

Tretie miesto bolo priznané štyrom školám: Základnej škole Dr. Daniela Fischera v Kežmarku, Základnej škole s materskou školou v Lomnom, Základnej škole s materskou školou vo Vrbovcích a Základnej škole v Čaklove. Základná škola D. Fischera v Kežmarku zorganizovala integrované vyučovanie na tému Kniha pre žiakov školy a ich rodičov. Základná škola v Lomnom usporiadala podujatie pod názvom Čítanie je radosť: v rámci podujatia žiaci navštívili obecnú knižnicu

a putovnú knižnicu-bibliobus, v školskej knižnici sa pripravila o.i. dramtizácia rozprávky Červená čiapočka a súťaž v rýchlom čítaní. Základná škola vo Vrbovcích zorganizovala celodenné podujatie pod názvom Malí a veľkí, poďte si s knihou splniť sen – čítať si, poznávať a zistiť, že kniha najlepším priateľom je. V rámci tohto podujatia pripravila aktivity pre žiakov školy a ich rodičov, napríklad prezentáciu rozprávok v kostýmoch rozprávkových bytostí, ilustrovanie rozprávok, hru na básnikov a i. Základná škola v Čaklove pripravila podujatie s názvom Deň v rozprávke pre žiakov školy a ich rodičov, v rámci ktorého napr. besedovali so spisovateľkou Ruženou Anďalovou, pripravili dramtizáciu rozprávky Šípková Ruženka, zhotovili lepoprelo a zúčastnili sa súťaže v rétorike. Tieto štyri školy získali finančnú odmenu po 15 tis. korún na nákup kníh.

Štvrté miesto získala Základná škola s materskou školou v Kolačkove, ktorá zorganizovala podujatie Kľúčikom otvárame ríšu detských kníh, v rámci ktorého si žiaci vyskúšali rolu spisovateľa, ilustrátora či predajcu kníh. Škola dostala finančnú odmenu 10 tis. korún na nákup kníh.

Po vyhodnotení súťaže Slovenská asociácia knižníc udelila zvláštne ocenenie Základnej škole z Dolnej Súče za zorganizovanie podujatia pod názvom Popoludnie s kamarátkou knižkou – pre žiakov školy a ich rodičov. Škola dostala knihy podľa vlastného výberu v hodnote 10 tis. korún. Slávnostné vyhlásenie výsledkov súťaže sa konalo 7. decembra 2006, keď si víťazi prevzali ocenenia z rúk štátnej tajomníčky Ministerstva školstva SR Bibiány Obrimčákovej. Ďakovný list Základnej škole z Dolnej Súče odovzdala na slávnosti predsedníčka Slovenskej asociácie knižníc Daniela Gondová.

V rámci súťaže školské knižnice pripravili mnohé vedomostné kvízy, literárne súťaže, knižničné jarmoky, čitateľské maratóny, literárne relácie do školských rozhlasov, čítanie vlastnej tvorby žiakov, predstavovanie literárnych hrdinov v dobových kostýmoch, ilustrovanie rozprávok a výrobu samotných rozprávkových leporiel, návštevy knižkupectiev či návštevy obecných alebo mestských knižníc. Mnohé školské knižnice zorganizovali deň otvorených dverí, na ktorý pozývali rodičov a starých rodičov svojich žiakov, ako aj ďalších členov miestnej komunity. Viaceré uskutočnili besedy so spisovateľmi žijúcimi v regióne, napríklad s Jozefom Žarnayom, Zuzanou Stanislavovou, Annou Beňkovou-Ružičkovou, Ruženou Anďalovou a i., alebo pripravili literárne prechádzky s cieľom spoznať život a dielo významných osobností v regióne. Medzi obzvlášť radostné podujatia patrilo čítanie rozprávok a takisto i dramatizácia rozprávok v stvárnení starších žiakov pre mladších žiakov, prípadne pre škôlkárov. Najčastejšie sa žiaci rozhodli pre zinscenovanie rozprávky Červená čiapočka. Zopár školských knižníc spestrilo záver oslavy aj takzvanou rozprávkovou diskotékou.

Žiada sa osobitne priblížiť jedno nezvyčajne príjemné podujatie, ktoré pripravila školská knižnica na Základnej škole v Trakovciach. Motiváciou preň sa stali starí rodičia, konkrétne staré mamy. Vychádzalo sa zo skutočnosti, že deti rady počúvajú čítanie rozprávok od babičiek. Nakoľko sa na škole našli aj deti, ktorým babičky rozprávky nikdy nečítali, rozhodli sa splniť im ich túžbu. Najskôr pozvali do každej triedy 1. stupňa jednu babičku, ktorá deťom čítala z knihy spisovateľky Márie Jančovej Rozprávky starej matere. Potom sa všetky pozvané babičky spolu so žiakmi stretli v školskej knižnici na družnej debata.

Takisto treba osobitne vyzdvihnúť spoluprácu školských knižníc s miestnymi knižnicami pri príprave spoločného podujatia k Medzinárodnému dňu školských knižníc. Viaceré školské a miestne knižnice zorganizovali spoločné besedy so spisovateľmi, literárne kvízy, exkurzie či dokonca vyučovacie hodiny dejepisu a literatúry. Napríklad už spomínaná knižnica na Základnej škole v Turzovke-Bukovine uskutočnila spoločné podujatie s Mestskou knižnicou v Turzovke pre žiakov 2.-4. ročníka. Žiaci besedovali s kysuckým spisovateľom Antonom Pajonkom. Takisto knihovníčky Mestskej knižnice pre mládež v Košiciach pripravili v spolupráci so školskou knižnicou na Základnej škole na Staničnej ul. v Košiciach pre žiakov 4. ročníka besedu, venovanú tvorbe spisovateľa Ľubomíra Feldeka. Pozoruhodná je aj spolupráca školskej knižnice na 1. Základnej škole v Prievizdi s tamojšou mestskou knižnicou, ktorá má dokonca vypracovaný Rámcový plán návštev a spolupráce s knižnicou pre 1. a 2. stupeň.

V súvislosti so spomínanou spoluprácou školských knižníc s miestnymi knižnicami je dôležité upozorniť tiež na podujatie, ktoré zorganizovalo Stredné odborné učilište internátne pre zrakovo postihnutú mládež v Levoči. Učilište v spolupráci so Slovenskou knižnicou pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči pripravilo literárne pásmo o Ľudovítovi Štúrovi pre žiakov Základnej školy pre nevidiacich a slabozrakých v Levoči. Žiaci daného učilišťa dokonca pripravili obrázkový materiál pre svojich mladších kamarátov zo základnej školy, ktorý im po skončení podujatia darovali.

Medzinárodný deň školských knižníc propagovali 23. októbra 2006 v Rádiu Slovensko riaditeľka Slovenskej pedagogickej knižnice Helena Pangrácová a metodička pre

školské knižnice Rozália Cenigová. Jednotlivé podujatia školských knižníc spropagovali regionálne printové médiá (napr. Kysucké noviny, noviny Prima a i.) a elektronické médiá (Kysucká televízia, Turzovská televízia, TV Reduta a i.), s cieľom oboznámiť širokú verejnosť so slávnosťou školských knižníc.

Je dôležité poznamenať, že záujem o súťaž rastie. Oproti 1. ročníku súťaže sa počet školských knižníc zo základných a stredných škôl zvýšil o 58 súťažiacich.

Mgr. Rozália Cenigová, Slovenská pedagogická knižnica

Seminár Projekt KIS3G – prezentácia doterajších výsledkov a prezentácia participujúcich knižníc

Slovenská asociácia knižníc už niekoľko rokov – pravidelne v marci – organizuje pracovný seminár, zameraný na prezentáciu dosiahnutých výsledkov za uplynulý rok v rámci projektu KIS3G. O tento seminár je zo strany odbornej knihovníckej verejnosti vždy veľký záujem, keďže projekt KIS3G svojim významom a obsahovým záberom je pre ďalší rozvoj slovenského knihovníctva mimoriadne dôležitý.

Na doterajších seminároch výsledky projektu prezentoval generálny riaditeľ Slovenskej národnej knižnice v Martine Dušan Katuščák a jeho kolegovia. Názory a skúsenosti participujúcich knižníc zväčša odzneli v následnej diskusii. Tento rok Slovenská asociácia knižníc, po dohode s generálnym riaditeľom SNK D. Katuščákom vyzvala členské knižnice-účastníčky projektu, aby sa o svoje skúsenosti z riešenia projektu podělili s ostatnými kolegami, keďže cieľom seminára bolo umožniť širšiu výmenu názorov, skúseností a poznatkov. Správna rada SAK sa domnieva, že by tieto informácie mohli byť užitočné nielen pre priamych účastníkov projektu KIS3G, ale aj pre potenciálnych záujemcov o projekt i pre používateľov iných knižnično-informačných systémov.

Na seminári odzneli informácie o konkrétnych výsledkoch a skúsenostiach z implementácie knižnično-informačného systému Virtua a práce s týmto systémom. Odzneli zaujímavé názory na konverzie záznamov z pôvodných systémov, hovorilo sa aj o reakciách používateľov, o metodických materiáloch, spolupráci, konkrétnych počtoch záznamov atď.

Po úvodnej informácii generálneho riaditeľa SNK D. Katuščáka bola prezentácia Univerzity Komenského v Bratislave (D. Gondová), ktorá síce nie je priamo zapojená do projektu KIS3G, ale už niekoľko rokov buduje súborný online katalóg fakultných knižníc, a tak musela riešiť mnohé podobné problémy ako sa riešia v rámci KIS3G. Pracovníčky Univerzitnej knižnice v Bratislave M. Grešková a L. Sedláčková hovorili o implementácii systému v Univerzitnej knižnici, a osobitne o súbornom katalógu periodík – o jeho konverzii, problémoch, školeniach.

L. Žáčiková sa v príspevku Správa seriálov – skúsenosti a doterajšie výsledky zamerala na riešenie danej problematiky v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici. A. Valčková zo Štátnej vedeckej knižnice v Prešove podrobne opísala východiskový stav pred zavedením systému a porovnala ho so súčasnosťou.

Implementácia systému Virtua a skúsenosti s jeho využívaním v Slovenskej pedagogickej knižnici v Bratislave bola témou vystúpenia K. Kurillovej, zástupkyne riaditeľky SPK. O Virtue vo verejných knižniciach úsmevne a výstižne informovali E. Lačná zo Zemplínskej knižnice G. Zvonického v Michalovciach, E. Antolíková z Hornozemplínskej knižnice vo Vranove nad Topľou a M. Skalková z Knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešove.

Záver seminára patril príspevku Z. Wagnera a M. Čomajovej Knižnica Slovenského národného múzea a jej podiel na projekte KIS3G. Pre nedostatok času nebol priestor na diskusiu a veruže by bolo o čom diskutovať – snáď nabudúce...

PhDr. Daniela Gondová

Universitas Cassoviensis a knižnica

V dňoch 26. – 27. februára 2007 sa pod záštitou univerzít a fakúlt so sídlom v Košiciach uskutočnili akademické slávnosti pri príležitosti 350. výročia založenia prvej Košickej univerzity. Súčasťou osláv bola aj výstava Alma Universitas Cassoviensis – 350. výročie založenia Košickej univerzity, ktorú spoločne pripravili Univerzitná knižnica Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (ďalej len UK) a Štátna vedecká knižnica v Košiciach (ďalej ŠVK) zo zbierok ŠVK i Archívu mesta Košice. Výstava bola sprístupnená nielen akademickej obci Univerzity P. J. Šafárika, ale aj širokej verejnosti, a to v priestoroch UK na Právnickej fakulte od 26. februára do 9. marca 2007.

Košickú univerzitu založil a odovzdal jezuitom jágerský biskup Benedikt Kisdy v roku 1657. Cisár Leopold I. potvrdil 7. 9. 1660 zlatou bulou text Kisdyho zakladajúcej listiny, vzal univerzitu do cisárskej ochrany a preniesol na ňu všetky práva a výsady, ktoré mali ostatné univerzity v Habsburskej monarchii. Štruktúra Košickej univerzity zodpovedala štruktúre ostatných európskych univerzít, ktoré viedli jezuiti. Štúdiom na tejto univerzite sa riadilo jezuitským školským poriadkom Ratio studiorum et institutiones Societas Jesu z roku 1599. Univerzita mala tri fakulty: teologickú, filozofickú a jazykovú. Prvé promócie sa konali v roku 1661.

Košická univerzita sa stala najmä v dobe osvietenstva významným kultúrnym strediskom, šíriteľkou vedeckých poznatkov, vytvárala predpoklady na vedecké bádanie. Pri univerzite bolo zriadené akademické gymnázium ako prípravka na univerzitné štúdium, kňazský seminár, založený bol konvikt (domov predovšetkým pre študentov teológie), pričlenené bolo jezuitské kolégium, založené v Košiciach ešte pred vznikom univerzity. S univerzitou súvisela tiež správa poddaných dedín a iného majetku.

Dôležité je však spomenúť skutočnosť, že na univerzite bola hneď od začiatku pre potreby profesorov a študentov zriadená knižnica. Zakladateľ Košickej univerzity Benedikt Kisdy pamätal výslovne na „zveľaďovanie knižnice a domového zariadenia“. Profesori na univerzite a na gymnáziu potrebovali pre svoju prácu veľa informácií, a to aj tých najnovších. Svoje osobné knižnice nemali; knižnicu budovali kolégiá. S knižnicou sa pamätalo aj na študentov, a to kvôli štúdiu i písaniu diplomových prác. Využívali ju najmä chudobní študenti. Košické kolégium malo aj špecializovanú knižnicu pre misionárov košického kolégia Spoločnosti Ježišovej. Knižnica sa

sústavne doplňovala. Do daru dostávala aj celé knižné zbierky. Odhaduje sa, že v roku 1682 mala knižnica kolégia do 2 000 diel. V roku 1755 gróf Jozef Andrášci zriadil pre ňu základinu 10 000 zlatých a v roku 1769 dostalo kolégium od grófký Sapárievej, rod. Károľovej, na účely knižnice a prírodovedného múzea dom. Po zrušení kolégia sa s knižnicou nezodpovedne manipulovalo. Súpis z roku 1781 uvádza 4 700 až 4 800 exemplárov kníh.

Košická univerzita sa po zrušení jezuitského rádu r. 1773 dostala pod štátnu správu. Školská reforma Márie Terézie postihla aj Košickú univerzitu, ktorá sa pretvorila na Kráľovskú akadémiu (Academia Regia). Knižničný fond bývalej univerzity sa stal vlastníctvom akadémie. Akadémia sa však stala filiálkou univerzity v Budíne – obe fakulty pôsobili v Košiciach do roku 1844. Konečná zmena nastala v školskom roku 1851/1852, keď Kráľovskej akadémii zostala len právnická fakulta a gymnázium a samotná akadémia sa v nasledujúcom školskom roku premenovala na Právnickú akadémiu. Knižnica Právnickej akadémie sa dostala do dočasnej správy ministerstva školstva. od roku 1924 bola opätovne prístupná pre verejnosť; bol aj záujem deponovať jej zbierky Univerzite Komenského do Bratislavy. Košičania v nasledujúcich rokoch zvedli urputné boje o vlastníctvo knižnice a napokon dosiahli, že 29. januára 1928 bol celý fond definitívne odovzdaný do správy mesta Košice.

Zachované fondy historických predchodcov tvoria v súčasnosti organickú súčasť dnešných historických fondov Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach v približnom počte 66 500 kníh.

PhDr. Zuzana Babicová, Univerzitná knižnica Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach

Zaujalo nás...

„Pokoje je dar i úloha“

V rámci novoročnej bohoslužby, vysielanej Slovenským rozhlasom 1. januára 2007, predniesol kardinál Ján Chryzostom Korec kázeň, ktorú 14. januára 2007 uverejnili pod vyššie uvedeným názvom aj Katolícke noviny. Veľmi ma zaujala a mohla by zaujať aj mnohých iných, veriacich i neveriacich. Nie každý bude so všetkým, čo vo svojej kázni povedal, súhlasiť. Ľudia môžu mať na rôzne otázky rôzne názory. Ak už len z úcty k šedinám pána kardinála, jeho celoživotným skúsenostiam a obetavým snahám o lepší svet, siahneme po uvedenom texte a zamyslíme sa nad ním, istotne urobíme dobrý skutok.

Z uvedeného textu uvádzam niekoľko úryvkov:

„V dnešnom svete niet pokoja. Od druhej svetovej vojny sme boli a sme stále svedkami desiatok a desiatok ďalších vojen – v Európe, Afrike, Ázii, v Strednej a Južnej Amerike. Príčiny? Sebecko, nespravodlivosť, túžba po moci, pomstychtivosť. Európa a celý západný svet majú na tom veľký podiel. Takmer všade sa domáhali bohatstva iných národov. Aj naši vojaci sú vo vojnových oblastiach, i keď len ako odmiňovači či strážcovia prímeria. No aj tí padajú mŕtvi. Čo bolo a čo je za tým všetkým? [...]

Aký je to tragický rozdiel medzi začiatkom a koncom modernej histórie. Rozbilo a rozplynulo sa priveľa nádejí. Obraz človeka sa postupne zatemnil. A osobnosti,

obdarené videním a intuíciou, sa rady vracajú do dejín, aby zatemnenému obrazu vrátili živý obsah človeka. Náš čas je časom rozpadu kultúry, manželstva, rodín, je časom vraždenia detí, časom teroru a strachu, časom úpadku, a nie rastu. Moderná doba nepovzniesla človeka. Zbavila ho do veľkej miery dôstojnosti a úcty. [...]

Vlády národov sa snažili udržať ľudí v trvalej orientácii len na vonkajší svet, v trvalej nevedomosti o podstate sveta a človeka, a tým aj v nevedomosti o podstate hospodárskeho, politického a kultúrneho života. Modernej kultúre sa darilo odvádzať pozornosť ľudí od ich vlastného vnútra. To trvá dodnes. Noviny, knihy a masmédiá vôbec nepretržite oslovovali a oslovujú len najnižšiu rovinu života človeka. Ponárajú ľudí do biológie, do vonkajšieho sveta, a to v úsilí manipulovať ľuďmi a ich vedomím, ovládať ľudí, ponúkať im príjemné zmyslové podnety bez potreby premýšľať a namáhať sa. Moderná kultúra vychovala z ľudí konzumentov tovaru a zábavy a vzbudila v nich nenásytnú túžbu po prepychu. To zmenilo mnohých ľudí v Európe a do veľkej miery aj u nás bezmála na nemysliace automaty. Iné národy, ktoré sú chudobné a nemajú zatiaľ chlieb, sa učia nenávidieť bohatých. [...]

Mnohým našim demokraciám to vyhovuje – ľudia, ktorí si odvykli premýšľať, sa dajú ľahšie ovládať. Jedinou uznávanou cnosťou sa postupne stala tolerancia. Tolerancia ako ľahostajnosť k pravým hodnotám. Ľudia stratili odvahu mať vlastné presvedčenie a stáť si za ním. Stali sme sa takými tolerantnými, že ľahostajne hľadíme na to, ako nám ktosi podpaľuje náš vlastný národný dom, ako nám ktosi podryva manželstvá a rodiny, ktosi ničí našu stáročnú morálku pansexualizmom, surovými časopismi, novinami, filmami a obrazovkami, ba cez niektorých učiteľov aj školami.

Sme takí tolerantní, že ani nebadáme, že si po zločinných plynových komorách a gulagoch chystáme nové ohrozenia života svojho národa, ostatných národov, ba celej planéty. Robíme to mnohorakým spôsobom, až po zavinené roztápanie ľadovcov na Severnom póle a nebezpečné zmeny podnebia Zeme otepľovaním. [...]

Kapitáni života štátov... šíria cez masmédiá slobodu bez hraníc pod heslom bezhraničného liberalizmu, v ktorom je všetko dovolené. Všetko v mene takzvanej slobody. Profesor práva to zhrnul v televízii takto: Kedysi ľudia vedeli, že kone sa priahajú do vozov v smere jazdy. Dnes ich ľudia priahajú proti jazde. Ľudia obrátili naruby sedem hlavných hriechov a vyhlásili ich za cnosti. Pýchu nazvali zdravým sebavedomím, lakomstvo zákonom ekonomiky, smilstvo zdravým biologickým inštinktom a takmer jedinou radosťou zo života, nestriednosť nazvali vyššou životnou úrovňou, surovú závisť a nenávisť nazvali bojom o spravodlivosť a politickú slobodu, hnev nazvali rozhorčením nad názormi druhých, lenivosť nazvali filozofickým postojom. Takto... paralyzovali ľudí a národy. A zmocňujú sa ľudí i sveta.

Premýšľaví ľudia si zhŕňajú výsledky. Roztrpčený kritik vyjadril časť týchto výsledkov drsným slovom takto: Majiteľ televízie má dnes neohraničenú moc. Programy a reklama jeho televízie sú také úderné, že užasnutá črieda po mestách a dedinách sa dychtivo pozerá na obrazovky a v nich na ľudí, ktorí majú predovšetkým mnoho peňazí a volajú ich smotánka. Stádo sa účtivo klania generálovi, ktorý rozbombardoval dediny a mestá. Masa uctieva vojnového zločinca ako nositeľa slobody a demokracie. Črieda omdlieva pri nohách zabávačov, ktorí majú hrubosťou reprezentovať krásu a šťastie života. Unudení diváci to obdivujú aj vtedy, keď osoba pod smejúcou sa maskou je mentálny úbožiak. Takto formovaní ľudia oceňujú potom

viac „umeliny“ z obrazovky než obetavých tvorcov života národa, viac ako lekárov, učiteľov, inžinierov, fyzikov, cenných spisovateľov a ďalších, bez ktorých sa kultúrny národ nezaobíde. Títo všetci sú však teraz na tom horšie ako moderátori plytkých a prázdnych televíznych zábavných šou.

Reklama a propaganda všetko to ponúkané smetie výrobkov a zábavy šíria, odobrujú a vnášajú do našich domov a rodín. Pestujú si stádo oviec a merajú ho peplemetrami. A mnohí ľudia sa dávajú takto radšej hnať ako stádo, než zodpovedne myslieť. Hĺbku poznania i zážitkov nahrádzajú množstvom informácií a dojmov akokoľvek plytkých, prázdnych a zbytočných. [...]

Keď myslíme na to všetko, čo sa dnes robí s ľuďmi, so životom a so svetom, pýtame sa: Kto bude chrániť človeka ako nedotknuteľnú osobu? Kto bude chrániť manželstvo a rodinu ako základ života národa? Kto ochráni pred zabíjaním naše deti, ešte nenarodené, ale už naše? Kto ochráni našu slobodu pred zvrhlosťami svojvôle, pred zvrátenosťami vášní, pred bezostyšnosťou nahoty a výstrednosťami sexu vo filmoch, v divadlách, televíziách a na internete? Kto ochráni naše deti pred detskou pornografiou a pedofíliou, na ktorých zvrhlíci zločinne zarábajú miliardy? Kto bude chrániť základné pravdy o človeku? Kto bude chrániť našu slobodu hovoriť túto pravdu aj vtedy, keď je to nepohodlné či priam nebezpečné?“

Moje poznámky na okraj

Pán kardinál Korec okrem konštatovania faktov aj naznačuje, ako by to v ľudskej spoločnosti malo byť a pripomína mnohé poučenia. V našej každodennej praxi sa však život ďalej uberá po svojom – vzrastá egoizmus, arogancia, farizejstvo, ľudské morálne hodnoty sa „nenosia“. Po dôkazy netreba chodiť ďaleko, stačí si len zapnúť televízor či kúpiť si hoci najčítanejšie noviny.

Prečo je to tak? Nuž preto, lebo sa náš súčasný svet vo svojom materiálnom ošiali až priveľmi zamiloval do zlatého teľaťa a druhú stránku našej človečej existencie - stránku kultúrno-morálnu – až hriechne zanedbáva. Situácia sa sama osebe k lepšiemu nezmení, zmeniť ju môžu len ľudia. K tomu môžeme, a vlastne musíme, cielavedome prispieť všetci. Politici by mali prestať vymýšľať, ako za každú cenu zhodiť svojho opozičného protivníka. Všetok čas a energiu by mali venovať dobromyselnému hľadaniu najlepších riešení, ktoré pomôžu občanom. Veď sú dobre platení práve za to, nie za nezmyselné očierňovanie, invetívny, útoky a kabaretné predvádzanie sa. Novinári, politológovia, analytici, prognostici a pod. by mali vyzliecť politické tričká a narábať s objektívnymi faktami, zaujímavosti nenahrádzať domnienkami a klebetami. Svoju veľkú silu by naozaj zneužívať nemali.

Svojím pozitívnym „zrnkom do mlyna“ môžu prispieť aj knihovníci – okrem iného napríklad skvalitňovaním akvizíčnej práce. Odmietli sme prohibíciu či cenzúru, ale to neznamená, že sa nemáme snažiť o kvalitu našich knižničných fondov. Kto chce brakovú či bulvárnu „literatúru“, nech si ju kúpi sám, ale do knižnic za štátne peniaze dajme len to, čo človeka vzdeláva, kultivuje, morálne obohacuje. Atd., atp.

Všetci by sme sa mali menej „klaňať zlatému teľaťu“ a do svojho života by sme mali vniesť viac ľudskosti, ohľaduplnosti a vzájomnej úcty. Sú to obyčajné, známe slová, ale iba ich naplnenie môže urobiť náš život znesiteľnejším, krajším.

Ing. Ján Kurák

PREČÍTALI SME ZA VÁS

Máme nový autorský zákon

Národná rada Slovenskej republiky sa 6. februára 2007 uzniesla na „zákone č. 84/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 618/2003 Z.z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.“ Zbierka zákonov je vo väčšine našich knižnici bežne dostupná v tlačenej podobe alebo prostredníctvom internetu. Napriek tomu považujeme za vhodné i na tomto mieste pripomenúť niekoľko paragrafov tohto zákona, s ktorými sa pri práci v knižniciach najčastejšie stretávame:

„§ 24 Vyhotovenie rozmnoženiny zverejneného diela

(1) Rozmnoženinu zverejneného diela môže fyzická osoba vyhotoviť bez súhlasu autora pre svoju osobnú potrebu a na účel, ktorý nie je priamo ani nepriamo obchodný; za také použitie nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu.

(2) Rozmnoženinu zverejneného diela prenesením tohto diela na papier alebo na podobný podklad prostredníctvom reprografického zariadenia alebo iného technického zariadenia môže fyzická osoba alebo právnická osoba vyhotoviť bez súhlasu autora; túto rozmnoženinu možno verejne rozširovať predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva. Za tieto použitia nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu.

(3) Ustanovenia 1 a 2 sa nevzťahujú na

- a) architektonické dielo ...,
- b) celé literárne dielo ani na jeho podstatnú časť,
- c) celé kartografické dielo ani na jeho podstatnú časť,
- d) hudobné dielo zaznamenané v písomnej podobe,
- e) počítačový program ...,
- f) databázu v elektronickej forme.

(4) Autor diela, ktorého rozmnoženinu možno vyhotoviť podľa odseku (1), má právo na náhradu odmeny.

(5) Autor diela, ktorého rozmnoženinu možno vyhotoviť a verejne rozširovať podľa odseku (2), má právo na náhradu odmeny.

(6) Náhradu odmeny podľa odsekov (4) a (5) prostredníctvom organizácie kolektívnej správy (§ 79) uhradí za ... rozmnožovacie služby poskytované odplatne ich poskytovateľ, a to 3 % z celkových príjmov za tieto služby, ...

§ 25 Citácia diela

Bez súhlasu autora možno použiť krátku časť zverejneného diela vo forme citácie v inom diele len na účel recenzie alebo kritiky tohto zverejneného diela alebo na

vyučovacie účely, vedeckovýskumné účely alebo umelecké účely. Takéto použitie musí byť v súlade so zvyklosťami a jeho rozsah nesmie presiahnuť rámec odôvodnený účelom citácie. Pri citácii sa musí uviesť meno autora alebo jeho pseudonym, ako aj názov diela a prameň. Za takéto použitie nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu.

§ 28 Použitie diela na vyučovacie účely

(1) Súhlas autora sa nevyžaduje na vyhotovenie rozmnoženiny krátkej časti zverejneného diela, na jej verejnú rozširovanie inou formou prevodu vlastníckeho práva ako predajom, alebo na verejný prenos krátkej časti zverejneného diela, ak takéto použitie nepresahuje rámec odôvodnený vyučovacími účelmi v škole a neuskutočňuje sa na získanie priameho alebo nepriameho majetkového prospechu.

...

§ 31 Použitie diela knižnicou alebo archívom

(1) Knižnica alebo archív môže bez súhlasu autora vyhotoviť rozmnoženinu

a) diela z vlastných fondov, ak účelom vyhotovenia rozmnoženiny je uspokojenie požiadavky fyzickej osoby, ktorá ju použije na vzdelávacie účely výhradne v priestoroch knižnice alebo archívu,

b) akéhokoľvek diela z vlastných fondov, ak účelom vyhotovenia rozmnoženiny je nahradenie, archivovanie alebo zabezpečenie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny pre prípad straty, zničenia alebo poškodenia alebo ak ide o stálu zbierku.

(2) Za použitie diela podľa odseku (1) nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu.

§ 33 Použitie diela na informačné účely

(1) Súhlas autora sa nevyžaduje na

a) vyhotovenie rozmnoženiny diela zverejneného v novinách alebo v inom informačnom prostriedku, najmä o aktuálnych ekonomických, politických alebo náboženských udalostiach; to neplatí, ak si autor v jednotlivých prípadoch vyhradil právo udeľovať súhlas na rozmnožovanie a na verejný prenos tohto diela,

b) vyhotovenie rozmnoženiny a verejný prenos krátkej časti diela vnímateľného pri aktuálnych udalostiach, ktoré sú predmetom spravodajstva,

c) vyhotovenie rozmnoženiny a verejný prenos prednášky, príhovoru alebo iného diela podobnej povahy predneseného na verejnosti,

d) verejnú rozširovanie rozmnoženiny vyhotovenej podľa písmena a) až c) predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva, ak si autor diela takéto právo nevyhradil.

(2) Na použitie podľa odseku (1) sa primerane vzťahuje ustanovenie § 25, tretia veta (citácia diela).

(3) Za použitie diela podľa odseku (1) nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu.

- jk -

JUBILANTI

V mesiaci marec oslávila významné životné jubileum – 50 rokov – naša kolegyňa

PhDr. Štefánia Petercová

Jej profesijný život je spojený so slovenským knihovníctvom. 27 rokov strávených v košických knižniciach – vo Verejnej knižnici Jána Bocatia a v Štátnej vedeckej knižnici – bolo prínosom pre knižnično-informačné služby a metodiku v oblasti verejných knižníc a pre rozvoj, riadenie, prípravu a realizáciu projektov nielen v Štátnej vedeckej knižnici.

Do ďalších rokov prajeme jubilantke ešte veľa inovatívnych myšlienok, zameraných na rozvoj slovenského knihovníctva, kreativitu, životný optimizmus, zdravie a spokojnosť v kruhu najbližších.

Redakcia Bulletinu SAK